

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ ve DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ERGENLERİN ALGILADIKLARI ANNE BABA EŞ UYUM
DÜZEYLERİ**

Deniz Senem UĞAR

**İZMİR
2014**

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ ve DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ERGENLERİN ALGILADIKLARI ANNE BABA EŞ UYUM
DÜZEYLERİ**

Deniz Senem UĞAR

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ**

**İZMİR
2014**

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Düzeyleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2014

Deniz Senem UĞAR

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Azize Dilek Güldal

Üye :Yrd. Doç. Dr. Ahmet Murat Ellez

Üye :Yrd. Doç. Dr. Hadiye Küçükkaragöz

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

10.6.2014

Doç. Dr. Ali Günay Balım

Enstitü Müdürü

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

16.6.2014

Ulusal Tez Merkezi | Tez Form Yazdır

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10039394
Yazar Adı / Soyadı	DENİZ SENEM UĞAR
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 10459800816
Telefon	2323246075
E-Posta	senemugar@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Düzeyleri
Tezin Tercümesi	Parents' Marital Satisfaction Levels Perceived by Adolescents
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training ; Psikoloji = Psychology
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2014
Sayfa	85
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. HADİYE KÜÇÜKKARAGÖZ 54373117742
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Eş Uyumu=Compliance Partners; Anne Baba Uyumu=Compliance Parents; Ergen=Adolescent; Sağlıklı Aile=Healthy Families; Aile Danışmanlığı=Family Counselling; Geçerlik=Reliability; Güvenirlilik=Validity
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezinin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

16.06.2014

İmza: D. Senem Uğar

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim öncesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Bölümünü bana tanıtan, girmem için motive eden ve tüm tez sürecinde her türlü akademik ve psikolojik desteği benden esirgemeyen sevgili danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hadiye Küçükkaragöz'e,

Gönüllülükle araştırmaya katılan ve ölçekleri dolduran sevgili öğrencilere,

Verilerimin analizinde yardım eden, zorlandığım her konuda aynı sabırla yardımcı olan arkadaşlarım Esra Sezgin'e, Ebru Ozman'a ve Burcu Ölgün'e,

Tez sürecinde iş yaşamımda ve izinlerim ile ilgili bana destek olan Tevfik Fikret Okulları idaresi ve meslektaşlarıma,

Desteklerini tüm eğitim hayatım boyunca hissettiğim her zaman yanımda olup bana güven veren ve eğitim, öğretim olanakları sağlayan sevgili annem Seval Alkanlar, babam Levent Alkanlar ve kardeşim Pınar Kayhan'a,

Yıllar sonra tekrar öğrencilik yaşamına geri dönmemde bana desteğini esirgemeyen eşim Oğuzhan Ugar'a ve çalışmalarımı yaparken bana büyük sabır gösteren sevgili oğlum Doruk Uğar'a, teşekkür ederim.

Deniz Senem UĞAR

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ.....	ii
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar	ix
GRAFİKLER	ix
ÖZET	x
ABSTRACT.....	xi
I.BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Problem Cümlesi.....	4
1.3.Alt Problemler.....	4
1.4.Araştırmanın Amacı ve Önemi:	5
1.5.Sayıtlılar.....	6
1.6.Sınırlılıklar.....	6
1.7.Tanımlar	6
1.8. Kısaltmalar	8
II. BÖLÜM	9
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	9
2.1. Evlenme Süreci, Evliliğin Oluşumu	9
2.2.Eş Uyumu	10
2.3.Evlilikle İlgili Kuramlar	13
2.4.Evlilik Doyumu ve Evlilik Uyumu	16
2.5.Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörler.....	20

2.6.Eşler Arasındaki Uyumun Çocuk Davranışlarına Etkisi	24
2.7.Ergenlik ve Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri	25
2.7.1.Ergenlikte Gelişim Görevleri	27
2.8.Ergen ve Aile	28
2.9.Aile İşlevleri	30
2.10.Aile Yaşam Döngüsü ve Ergen Çocuklu Aileler	33
2.11. Konuya İlişkin Araştırmalar	34
BÖLÜM III	39
YÖNTEM	39
3.1.Araştırma Modeli:	39
3.2.Araştırmanın Evreni:	39
3.3.Araştırmanın Örneklemi:	39
3.4.Uygulamanın Yapıldığı Okullar:	40
3.5.Veriler Toplama Araçları:	41
3.5.1.Kişisel Bilgi Formu:	41
3.5.2. Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Ölçeği:	41
3.5.2.1 Geçerlilik Çalışması	42
3.5.2.2.Yapı Geçerliği	42
3.5.2.2.1. Faktör Analizi Bulguları	44
3.5.2.3. Ölçeğin Güvenirliği	47
3.5.2.3.1. Test tekrar Test Sonuçları:	47
3.5.2.3.2. Cronbach Alpha Sonuçları:	47
3.6.Verilerin Toplanması	49
3.7.Verilerin Çözümlemesi	49
BÖLÜM IV	50
BULGULAR	50
4.Araştırma Sorularını Yanıtlamak İçin Yapılan Analiz Sonuçları:	50

4.1.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?.....	50
4.2.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?.....	51
4.3.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu yaşa göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	52
4.4.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?.....	53
4.5.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?.....	54
4.6.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	55
4.7.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	56
4.8.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu annenin öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	57
4.9.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	59
4.10.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu annenin mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?.....	61
4.11.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?.....	62
BÖLÜM V	65
5. Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler.....	65
5.1. Sonuçlar ve Tartışma.....	65
5.1.1.Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	65
5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	65
5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	66
5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	66
5.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	67
5.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	67
5.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	67

5.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	68
5.1.9.Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	68
5.1.10. Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	68
5.1.11. Araştırmanın Onbirinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	69
5.2. Öneriler	69
KAYNAKÇA:.....	71
EK 1:EABUÖ	82
EK 2:Milli Eēitim İzin Yazısı	84

TABLOLAR

Tablo 1. Araştırma soruları için seçilen örnekleme ilişkin betimsel veriler.....	40
Tablo 2. Örnekleme ilişkin betimsel veriler.....	43
Tablo 3. Faktör Analizi Sonuçları	45
Tablo 4. Test Tekrar Test Sonuçları	47
Tablo 5. Cronbach Alpha Sonuçları-1.....	47
Tablo 6. Cronbach Alpha Sonuçları-2.....	48
Tablo 7. Sınıf seviyesine göre dağılımın normallik testi	50
Tablo 8. Sınıf Seviyesine göre ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	50
Tablo 9. Cinsiyete göre dağılımın normallik testi	51
Tablo 10. Cinsiyet için Mann Whitney U-testi	51
Tablo 11. Yaşa göre dağılımın normallik testi	52
Tablo 12. Yaş için ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	53
Tablo 13. Algılanan aylık gelire göre dağılımın normallik testi	53
Tablo 14. Algılanan aylık gelir için ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	54
Tablo 15. Evlilik süresine göre dağılımın normallik testi	54
Tablo 16. Evlilik süresi için ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	55
Tablo 17. Ailedeki çocuk sayısına göre dağılımın normallik testi	55
Tablo 18. Ailedeki çocuk sayısı ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	56
Tablo 19. Çocuk sırasına göre dağılımın normallik testi	56
Tablo 20. Çocuk sırası için ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	57
Tablo 21. Annenin öğrenim durumuna göre dağılımın normallik testi	57
Tablo 22. Annenin öğrenimi durumu için ilişkisiz örneklemler için KruskalWallis.....	58
Tablo 23. Babanın öğrenim durumuna göre dağılımın normallik testi	59
Tablo 24. Babanın Öğrenimi için ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	60
Tablo 25. Annenin mesleğine göre dağılımın normallik testi	61
Tablo 26. Annenin mesleği için ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	62
Tablo 27. Babanın mesleğine göre dağılımın normallik testi	63
Tablo 28. Babanın mesleği için ilişkisiz örneklemler için Kruskal-Wallis	64

GRAFİKLER

Grafik 1. Faktör Analizi Saçılım Diyagramı	46
Grafik 2. Yaşa göre dağılım histogramı	52
Grafik 3. Annenin öğrenim durumuna göre dağılım histogramı	58
Grafik 4. Babanın öğrenim durumuna göre dağılım histogramı	60
Grafik 5. Annenin mesleğine göre dağılım histogramı	61
Grafik 6. Babanın mesleğine göre dağılım histogramı	63

ÖZET

Bu çalışmada, ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri psikososyal değişkenlere göre incelenmiştir.

Eş uyumu, ailenin birlikteliği ve bütünlüğünün korunmasında üzerinde durulan önemli bir etkidir. Ailede bu özelliğin ergenlerin anne ve babası arasındaki ilişkiyi algılamasını ve dolayısı ile aile yaşamını iletişim, kararlar, roller, anlaşmazlıklar, eğlence, duygular, ekonomi ve ebeveynlik gibi boyutlarda etkileyebileceği düşünülmektedir. Aile sistem teorisinin temel alındığı araştırmalarda eşlerin birbirleriyle olan olumlu ilişkilerinin ailenin bütünü üzerinde önemli etkileri olduğu belirtilmektedir. Ergenler açısından düşünüldüğünde, çocuğun gelişiminde anne babanın birbirleriyle olan uyumu önem taşımaktadır.

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Araştırma evreni, İzmir İli Karşıyaka ve Buca Merkez ilçelerinde 12-15 yaş ortaokul öğrencilerinden, örnekleme ise aynı ilçelerde bulunan MEB'e bağlı 4 ortaokulda öğrenim gören toplam 511 öğrenciden oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama araçları olarak, 1) Öğrencilerin sosyo demografik özelliklerini belirlemek üzere Kişisel Bilgi Formu ve 2) Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Ölçeği kullanılmıştır. EABUÖ, araştırmacı tarafından geliştirilmiş, ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Araştırma verileri ile ilgili çözümlemeler SPSS 15.0 paket programı ile bilgisayar ortamında yapılmıştır. Analizler sonucunda ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu, cinsiyet ve yaşa göre anlamlı farklılık göstermezken; algılanan gelir düzeyi, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun ailedeki sıralaması, anne ve baba öğrenim düzeyleri($p<.01$) ve sınıf düzeyi, evlilik süresi, anne ve baba mesleklerine ($p<.05$) göre anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular, alan yazın ışığında tartışılmış, öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Eş Uyumu, Anne Baba Uyumu, Ergen, Sağlıklı Aile, Aile Danışmanlığı, Geçerlik, Güvenirlik.

ABSTRACT

In this study, Parents' Marital Satisfaction Levels Perceived by Adolescents was researched in terms of psychosocial variables.

Compatibility of spouses is a main factor in maintaining association and integrity among families. This feature can play a big role to detect the relationship between parents and adolescents thereby affect the decisions, conflicts, roles, emotions, entertainment, economy and communication within the family. According to the researches on the Family System Theory, positive relation between parents has a significant effect on whole family. In terms of adolescents, the main factor in a child's development is parents compatibility.

This descriptive study is a screening model.

The universe of the study is selected from the adolescents between 12-15 year old studying in the public secondary schools in Buca and Karşıyaka, Izmir. The sample of the research has 511 students from four public secondary schools located in the same area in total.

Data collection tools are; 1)A Personal Information Form to determine the socio-demographic characteristics, 2)The Adolescents Perception of Parents Marital Satisfaction Scale to examine the perception of the adolescents. The Adolescents Perception of Parents Marital Satisfaction Scale is developed and the studies about the reliability and the validity of the scale was done by the researcher.

According to the psychosocial variables, adolescences' perception of parents marital satisfaction were examined. The analysis about the data collection derived from the personal information form and the EABUO scale is made by SPSS 15.0 programme.

The results show that, there is no significant relationship between the adolescents' perception of parents' marital compatibility in terms of gender & age. In this study, it is found out that perceived income, birth order of the child, number of children, mom and dad's level of education($p<.01$) and duration of marriage, class level, mom and dad's occupation ($p<.05$) have a significant difference with adolescents' perception of parents' marital compatibility.

The diagnosis from the research is discussed in terms of literature and various suggestions are carried out.

Key words: Compliance Partners, Compliance Parents, Adolescent, Healthy Families, Family Counselling, Reliability, Validity.

I.BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemi, amacı ve önemi açıklanarak, alt problemler ele alınmış, ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri ve araştırmanın genel çerçevesi çizilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Belirli ilke ve kurallarla tanımlanmış evlilik kavramı, yaklaşık M.Ö. iki bin yıllarında Mısır'da başlamıştır. Yaklaşık dört bin yıllık bir geçmişi olan evlilik ve aile kavramı, toplum düzenini, kültür ve geleneklerin sürekliliğini, yeni nesillerin bakım ve eğitimini sağlayan bir kurum olarak süre gelmiş; toplum, dini kurumlar ve devlet tarafından da desteklenmiştir (Yıldırım, 1993).

Geçmişten günümüze evlilikle ilgili yapılan çalışmalarda evliliğin farklı boyutlarına yönelik araştırmalar yapılmıştır. Evlilikle ilgili yapılan araştırmalar yaklaşık olarak 19. Yüzyılda başlamıştır. Yapılan ilk çalışmalarda daha çok evliliğin niteliği ele alınarak demografik değişkenler, bireysel özellikler ve aile değişkenleri ile ilişkisi incelenmiştir. Daha sonra yapılan çalışmalarda, evlilik doyumu ile eşler arasındaki ilişkiler araştırılmış ve sorunlu eşlerle sorunsuz eşler, problem çözme davranışları bakımından karşılaştırılmıştır. 1980'li yılların sonlarına doğru, araştırmaların odak noktası, evliliklerini sorunlu ve sorunsuz olarak değerlendiren eşlerin, davranışlarının farklılaşıp farklılaşmadığı konusundan uzaklaşarak, daha çok evliliğe ilişkin işlevsel inançlar, gerçek dışı beklentiler, eşler arasında etkileşim gibi, evlilik doyumunu etkileyen konulara yönelmiştir (Fincham ve Bradbury, 1990).

Framo (1996) evlilikte, eşlerin birbirlerine derin duygularla bağlandığını; sevgi, bağlılık, ait olma, mutlu olma gibi psikolojik ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmiştir. Evliliğin, ailenin oluşumunu sağladığını, üyelerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarını giderdiğini, üyelerinin güvende olmasını sağladığını, üyelerinin birbirine karşılıksız olarak yardım ettiğini ve sempati duyduğunu vurgulayarak evlilik ve aile arasındaki ilişkiyi anlatmıştır. Evliliğin bu özellikleri çocuğun ve ergenin öz güven vb. kişisel bütünlüğünü sağlıklı bir şekilde geliştirebileceği ortam oluşturacağı

düşünülmektedir. Bu etkileşimli yapı aile danışmanlığında sistem kuramında da vurgulanır.

Terry ve Kottman (1995), sağlıklı ailelerdeki çiftlerin uyumlu ve doyum sağlayıcı evliliklerinin olduğunu belirterek, eşler arasındaki etkili iletişimin, destek ve onayın, aile ile ilgili görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinin, çocuklarla ilgilenebilmenin, karşılıklı saygı ve değer vermenin, boş zamanları birlikte paylaşmanın, problemlere birlikte göğüs germenin, eşlerin aileye ekonomik anlamda katkıda bulunmasının ve bir meslek sahibi olmalarının evlilikteki psikolojik doyumunu etkilediğini vurgulamaktadır.

Aile çocuğun ruhen ve bedenen sağlıklı ve mutlu bir hayat sürmesi için gerekli olan bakımı, korumayı, sevgi dolu bir ortamda yaşama ve yetiştirme hakkını sağlamakla yükümlü en küçük kurum olarak bilinmektedir. Çocuğun korunması kişiliğinin gelişimi çocuğa gerekli ilgi ve desteğin sağlanması konusundaki anahtar rollerine rağmen aileler zaman zaman bu ideal ortamı sunmayı başaramazlar (Polat, 2001, Akt: Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

Özellikle ergenlik döneminde evlilik doyumunun azalma nedeni evde bulunan çocuğun ergenlik krizi ile aile baskısının yanı sıra, ebeveynlerin orta yaş döneminde olması ve büyük anne ve büyük babaların yaşları ve sağlık sorunları nedeni ile ailenin yoğun bir stres altında olmasıdır.

Aile yaşam döngüsünün evreleriyle, doyum arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarda, yaşam döngüsünün belli dönemlerinde doyum düzeyinin değiştiği ortaya konulmuştur. Evlilik ve aile doyumunun hızla düştüğü dönem çocukların evden ayrıldıkları dönem olarak tespit edilmiştir. Ancak son çocuğun evden ayrılmasından sonraki döneme uyum sağlandıktan sonra ise (postparental), evlilikten alınan doyum artmaktadır. Evlilik doyumunun en düşük olduğu dönem ise, ergenlerin evde olduğu dönem olarak görünmektedir. Bu dönemde hem kadının, hem de erkeğin evlilikten aldıkları doyumun düşük olduğu tespit edilmektedir. Kadın ve erkek için evlilik doyumunu, boş yuva ya da emeklilik dönemi denilen dönemde artmaktadır. Evliliğin ilk yıllarında, çocuk yetiştirme ve ergenlik döneminde, uyum daha düşüktür (Mc Cubin, 1990).

Aile Sistem Teorisinin temel alındığı bir araştırmada, Türk Ailesinin gücünün öncelikle eşlerin karşılıklı ilişkisine dayalı olduğunu belirtilmektedir (Fişek 1992). Anne-babanın birbirlerine karşı davranışları çocuğun gelişmesinde temel etkindir (Oktay, 2002).

Bazı ailelerde gerek dış dünyadan kaynaklanan streslerin aile hayatına yansıyan olumsuz etkileri, gerekse aile bireylerinin kendi aralarındaki ilişkilerinden kaynaklanan çatışmalar, hem aile hayatını, hem de ailedeki kişilerin sağlığını tehdit ederken, bazı ailelerde bunun tersi olmakta, hem dış dünyayla sorunsuz bir ilişki sürdürürken, hem de kendi ilişkilerini sağlıklı ve çatışmasız sürdürmektedirler (Baltaş, 1993). Bu durum ailelerin sağlamlık durumlarının birbirinden farklılaştığını göstermektedir. Alan yazınında değişik şekillerde tanımlanmış bulunan ailelerin sağlamlık durumu (Fidaner, 1995) genelde en kısa şekli ile işlevsel olan aile “sağlıklı”, işlevsel olmayan aile de “sağlıksız” aile olarak nitelendirilmektedir (Özgüven, 2000).

Sağlıklı ailede, ailedeki düzen ve etkileşim biçimi, aile bireylerinin her türlü gereksinimlerini, doğal yaşantı içinde karşılar ve aile üyeleri ailelerinin bir parçası olmaktan mutludurlar. Üyeler, görev ve sorumluluklarını doğal olarak yerine getirirler ve kişiler birbirinden bağımsız olarak ve isteyerek karşılıklı yardım içindedirler. Aile üyeleri arasında olumlu duygusal bağlar vardır, kendi üyelerini değerli bulan aile bireylerinin arasında karşılıklı destek, uyum ve iletişim vardır. Uyum ve desteğin temeli olan “iletişim”, toplumlardaki temel düzeni sağladığı gibi, aile sistemi içinde de sağlıklı bir düzenin oluşmasına katkıda bulunur (Özgüven, 2000).

Diğer bir nedense bir sistem olan ailede değişim ve kural dayatmaları anne babadan çocuğa doğruyken, ergenden aileye doğru yeni istek, beklenti ve kuralların dayatılması sürecinde ailenin bu yeni döneme uyum sağlayamamasıdır.

Yapılan yazın taramalarında aile birlikteliklerinde ve aile bütünlüğünün korunmasında eş uyumun üzerinde durulmaktadır. Eşlerin uyumunda iletişim, kararlar, roller, çatışmalar, eğlence, duygular, ekonomi ve ebeveynlik gibi konuların aile yaşamına etkileri olabileceği düşünülmektedir. Özellikle ergenlerin anne baba eş uyumunu algılamasına yönelik herhangi bir ölçeğe ulaşılamamıştır. Bu nedenle

ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere göre incelenmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2.Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi;

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri psikososyal özelliklere göre anlamlı farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Buna göre çalışmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir;

1.3.Alt Problemler

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri,

- a) sınıf,
- b) cinsiyet,
- c) yaş,
- d) ailenin ortalama gelir düzeyi,
- e) anne babanın evlilik süresi,
- f) anne babanın kaç çocuğu olduğu,
- g) ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu,
- h) annenin öğrenim durumu,
- i) babanın öğrenim durumu,
- j) annenin mesleği,
- k) babanın mesleğine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

1.4.Araştırmanın Amacı ve Önemi:

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyini psikososyal değişkenlere göre incelemek ve bu amaçla ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumuna yönelik bir ölçek geliştirmektir.

Bu araştırma ile ilgili toplanan bulgular aşağıdaki nedenlerden dolayı önem taşımaktadır;

- 1) Kişilerin birbirini anlaması, duygu ve düşüncelerini net bir şekilde karşı tarafa aktarabilmesi, birbirlerini algılama biçimleri, bireylerarası ilişkilerinin sağlıklı olabilmesi açısından son derece önem taşımaktadır. Evlilik ilişkisi alt sistemi, aile yaşantısını ebeveyn-çocuk ilişkisi ile kurulan temel bağ yoluyla etkilemektedir. Evlilik ilişkisi ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkinin niteliğine bağlı olarak çocukta davranış problemlerine yol açabilmektedir (Belsky,1981). Belsky (1984), yaptığı bir araştırmada, eşine karşı düşmanlık duyguları olan annelerin çocuklarına karşı, fiziksel şiddet kullandıklarını göstermiştir. Sistem kuramına dayalı aile görüşü “aile yapısı”, “alt sistemler” ve “sınırlar” olmak üzere üç temel kavram içerir. “Aile yapısı”, aile bireylerinin sıklıkla tekrarlanan davranışlarının oluşturduğu etkileşim biçimini, etkileşimle ilgili düzenleme, kurallar ve kalıplaşmış davranış örüntülerini kapsar. Aile bir sistem olarak işlevlerini bireylerin oluşturduğu “alt sistemlerle” yerine getirir. Ailedeki alt gruplara ilişkin sorumluluk ve rollerin sınırlarının belirgin ve açık olması ailedeki uyumlu yaşam bakımından çok önemlidir (Özgüven, 2000).
- 2) Ulaşılabilen alan yazında da ailelerin değerlendirilmesine ilişkin daha çok çatışma algısına yönelik ölçme araçları olduğu, ergenlerin anne baba evlilik uyumu algısına yönelik herhangi bir ölçek oluşturulmamış olması, bu çalışmanın önemini göstermektedir. Akpullu (2005) ergenlerin algıladıkları evlilik kalitesini ölçmeye yönelik bir ölçek olmadığını belirtmektedir. Bu çalışma bundan sonraki araştırmacılar için ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumuna yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı sunmaktadır.

- 3) Cohen (1985) evlilik doyumunu ifade eden uyum, ilişkinin kalitesi ve mutluluğun evlilikte önemini ifade ederek bu kavramların ilişkide problem haline gelmesi durumunda uygun ölçeklerle sağlıklı bir şekilde tanımlanması ve değerlendirilmesi gerektiğini ve bu değerlendirmenin evlilik terapi sürecinin verimliliği açısından yarar sağlayacağını belirtmektedir.
- 4) Gladding (2002) evlilik danışmanının problemlili eşlere problem alanlarını en iyi ve açık bir şekilde göstermek, eşlerin neye ihtiyaçları olduğunu ortaya çıkarmak ve ilişkileri hakkında kesin güvenilir bilgi elde etmek için evlilik ve aile danışmanlığında ölçek kullanmanın ve bu alanla ilgili yeni ölçeklerin geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

1.5.Sayıtlılar

Araştırmaya katılan tüm ergenlerin uygulanan veri toplama araçlarını gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.6.Sınırlılıklar

Bu araştırma:

2013-2014 Eğitim Öğretim yılı İzmir İli Buca ve Karşıyaka İlçelerinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır.

1.7.Tanımlar

Evlilik: “Evlilik, kurumsallaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, bir kadınla bir erkeği “karı-koca” olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan toplumsal yönden “devletin” kontrol, hak ve yetkisi bulunan yasal bir ilişki biçimidir” (Özgüven, 2000).

Evlilik kalitesi: Evlilik kalitesi bireylerin evliliklerinin ne kadar iyi olduğuna ilişkin algıları olarak tanımlanmıştır (Glenn, 1990).

Eş uyumu: Spanier (1976) evlilikte uyumu, eşlerin günlük yaşantıya ve yaşantı içinde değişen koşullara uyum sağlaması ve belirli bir süre içinde birbirlerine uygun olarak değişmesi şeklinde tanımlamaktadır. Sabatelli (1988) ise uyumlu evliliği eşlerin birbirleriyle iletişim kurabildiği, evliliğin önemli alanlarında fazla

anlaşmazlık yaşanmadığı, anlaşmazlıkların her iki tarafı da hoşnut edecek şekilde çözümlendiği evlilik olarak tanımlamaktadır.

Ergen: Milli Eğitim Bakanlığına göre ergenlik, buluğ çağına erme sebebi ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12–24 yaşları arasındaki gruptur (Kulaksızoğlu, 2006). Bu araştırmada 12-15 yaş arası ergenler ile çalışılmıştır.

Sağlıklı Aile: Üyelerine sevgi, güven, ait olma duygularını veren, onların ihtiyaçlarını karşılayan ve gerekli durumlarda özerk olmalarını engellemeyen aile fonksiyonel ailedir. Fonksiyonel aile sağlıklı ailedir (Bulut, 1993).

Aile İşlevleri: Bireyin yaşamdan doyum sağlaması, işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun kişi olarak yetişmesi öncelikle aile çevresinde sağlanır. Kişilerin sağlıklı bireyler olmaları yaşadıkları ailenin işlevlerini sağlıklı biçimde yerine getirmesi ile mümkündür (Bulut, 1993: Akt: İsmen, 2004) Cinsel doyum, üreme çoğalma, çocuğun bakımı, eğitimi ve sosyalleştirilmesi şeklinde ifade edilebilecek olan fonksiyonlar ailenin başlıca işlevleri olarak değerlendirilmektedir. Bunlara ek olarak prestij, koruyuculuk, ekonomik ve psikolojik görevler gibi bir takım fonksiyonlardan da söz edilebilir (İsmen, 2004).

Ölçme: Herhangi bir objenin belirli bir niteliğini, belirli kurallara göre sayarak, sınıflandırarak, derecelendirerek ya da birimlerle sayısal olarak ifade etme sürecidir (Özgüven, 1994).

Geçerlik: Bir teste dayalı çıkarsamaların uygunluk ve anlamlılık derecesi (Hovardaoğlu, 1998) ya da bir ölçme aracının ölçmek için hazırladığı amacını ölçme derecesi olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 1994).

Güvenirlilik: Bir ölçme aracının ölçme sonuçlarındaki kararlılık derecesidir.(Özgüven,1994). Güvenirlilik, test puanlarının ne derecede tutarlı, güvenilir olabilir veya tekrarlanabilir; bir başka deyişle, ölçüm hatalarından ne derecede uzak olduğunu gösterir(Hovardaoğlu, 1998).

Faktör Analizi: Orijinal değişken sayısından daha az sayıdaki hipotetik faktörler aracılığıyla değişkenler arasındaki karşılıklı ilişkileri veya birlikte değişimleri analiz eden çok sayıdaki yöntemlerden biridir. Bu yöntem her bir hipotetik faktörün, özgün

ölçümlerdeki varyansın ne kadarını da açıkladığını belirtmektedir (Hovardaoğlu, Sezgin, 1998).

1.8. Kısaltmalar

EABUÖ: Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyumu Ölçeği

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SED: Sosyoekonomik düzey.

II. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesi açıklanarak eş uyumu ve ergenlerin algıladıkları anne babalarının eş uyum düzeyleri hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Evlenme Süreci, Evliliğin Oluşumu

Yasal ve toplumsal kurallar doğrultusunda, kadın ve erkek arasında gerçekleştirilen sözleşmeye evlilik denir. Evlilik, insanlar tarafından geliştirilen kültürel bir olgudur. Bu nedenle, tarihsel yapı içinde yüzyıllardır kuşaktan kuşağa aktarılan ve ait olduğu kültüre göre şekillenen evlilik, gelenek, görenek ve törenler açısından oldukça zengindir. Evlenme kararı alan kadın ve erkek, yaşadıkları yerdeki evlendirme birimine gerekli resmi evrakları vererek yasal süreci başlatmış olurlar.

Toplumlar genel olarak, kadın ve erkek bireyler arasında doğum ile sonuçlanan cinsel ilişkiye izin vermeden önce evlilik ya da nikah töreni yaparlar. Bu törende kadın ve erkeğe, simgesel olarak aslında cevabı bilinen birbirleriyle evlenmeyi isteyip istemedikleri sorusu yöneltilir. Bu törenlerin amacı, evliliğin toplum ve aileler tarafından onayladığının belirtilmesi ve durumun çevreye sergilenmesidir (Güvenç, 1996).

“Evlilik, kurumsallaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, bir kadınla bir erkeği “karı-koca“ olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan toplumsal yönden “devletin“ kontrol, hak ve yetkisi bulunan yasal bir ilişki biçimidir” (Özgüven, 2000).

Evlilikte temel amaç; eşlerin birbirlerinin biyolojik, sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılaması ve birlikteliklerinin uyum içinde sürdürülmesidir (Ünlü, 1993).

İnsanların neden evlendikleri konusunda birçok neden sıralanabilir. Yapılan araştırmalarda; toplumsal beklentiler, sosyal idealler, aşk ve sevgi, çocuk isteği, düzenli cinsel yaşam, evlenme isteğinin bazıları olarak sıralanmıştır. Ancak insanların evlenmelerini sağlayan önemli bir neden de toplumun beklentisidir. Birçok kültürde, evlenecek insanlarla ilgili düzenlenmiş kurallar ve genellikle insanların evlenmesi

yönünde yoğun bir toplumsal baskı vardır. Kadın ve erkeğin aynı zaman ve mekanı paylaşmasıyla birlikte iki kişilik bir psikolojik sistem kurulmuş olur. Evlilik birliğiyle bir araya gelen bu insanların amacı, fizyolojik, psikolojik ve toplumsal açıdan birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak (Gülerce, 1996; akt: Doğan, 2010) ve birlikteliklerinin uyum içerisinde sürdürülmesidir (Ünlü,1993).

Toplumsal yapı içindeki değerler, gelenek ve görenekler doğrultusunda toplumun kadına ve erkeğe yüklediği roller, kişilerin birbirleriyle olan iletişim şeklini etkiler. Bireyler arasında kurulan iletişim biçimi de kaçınılmaz olarak evlilik şeklini belirler. Evlilik ile kadın ve erkek arasında başlayan ilişki şekline karı-koca birlikteliği denmektedir (Şendil ve Kızıldağ, 2005).

Türk Medeni Kanunu'na göre evlilik töreni; yasal olarak görevlendirilmiş evlendirme memuru tarafından, kanuni olarak yeterliliğe sahip iki tanık önünde ve açık olarak yapılmalıdır. Tanıklar önünde, tarafların evlenme isteklerini belirtmesiyle evlenme gerçekleşir (Ünlü, 1993).

Evlilikte, eşlerin bazı sosyal ve psikolojik ihtiyaçları bulunmaktadır. Sosyal ihtiyaçlar; güvenlik isteği, korunma, dayanışma içinde olduğunu hissetme ve geleceğe birlikte güvenle bakabilme arzusu, birliktelik duygusunu yaşama ve birbirlerinden onur duyabilme, ortak amaçlar doğrultusunda bir arada olabilmek şeklinde tanımlanabilir. Psikolojik ihtiyaçlar ise; sevgi ve buna bağlı olarak evlilikte doyuma ulaşmak şeklinde tanımlanmaktadır (Güneş, 2007).

Aile, farklı sosyo-kültürel çevrelerden gelen ve farklı kişiliklere sahip iki insanın evlilik yoluyla oluşturdukları bir birliktir. Bu nedenle, evlilik her iki eş için de yeni bir durum anlamına gelmektedir. Evlilik sürecinin başlangıcı, eşler için farklı bir yaşam biçimi ve yeni bir uyum süreci anlamına gelmektedir. Eşlerin evliliğe uyumunu etkileyen en önemli durumlardan birisi de, birbirlerinin tanınmaları, uzlaşabilmeleri ve gereksinimlerini gerektiği ölçüde karşılayabilmeleridir. Bu nedenler, evlilik sürecinin başlangıcı aşamasında eşler arasındaki iletişim becerileri, evliliklerinin devamlılığı açısından önemlidir (Ünlü, 1993).

2.2.Eş Uyumu

Evlilik, tarihsel süreç içerisinde dört bin yıllık yeni bir toplumsal kurumdur. Doğada olmayan, insanın kurduğu bir kültür kurumdur. Her kültür olayı gibi zamanla

gelişen, değişen, yeni biçimler alabilen, kadın ve erkeğin birlikteliği ile gerçekleşen, en küçük toplum birimidir. İnsanın kurduğu her yapı gibi, evliliğinde zamanla aksayan, düzeltilmesi gereken yönleri vardır (Özügurlu, 1999).

Evlilik ilişkisi, ebeveynlik işlevleri üzerinde en olumlu ya da en olumsuz etkilerin ortaya çıkmasında doğal potansiyel sahibi olan birinci dereceden destek sistemi olarak ele alınmakta, bu durumun mantıksallığı da, evlilikte duygusal yatırımın daha fazla olduğuna bağlanmaktadır. Belsky'nin bir çalışmasında görüşlerden biri de olumlu evlilik ilişkisinin, yeterli ebeveynliğin önemli bir desteği olduğu yönündedir. Daha sonraki yıllarda yürütülen bazı çalışmaların da bu görüş ile tutarlılık gösterdiği belirtilmektedir (Belsky, 1984).

Bulut (1993)'a göre; yapılan araştırmalarda, iletişim becerilerinin güçlü olduğu ailelerde, aile ilişkilerinde sağlanan doyumun yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Olumlu iletişim, ailede, aile üyelerinin birbirlerini daha iyi tanımalarına, birlik ve beraberlik duygusunun güçlenmesine, kendilerine ve birbirlerine karşı saygı duymalarına olanak tanımaktadır. Aile içi iletişimde, karşılıklı uyum ve empati kurmanın ve saygı aktarımında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Aile üyeleri arasında hissedilen olumlu veya olumsuz duyguların birbirlerine aktarılabilmesi ancak etkili bir iletişim yolu ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle, ailenin sağlıklı bir şekilde işlevselliğini koruması için etkili bir şekilde iletişim kurulması gerekmektedir.

Evlilik uyumu kavramı, evlilik ilişkilerini ve ailedeki ilişkileri inceleyen çalışmalarda önemli bir yer tutmaktadır. Çift uyumu ise güçlü ya da zayıf uyum açısından değerlendirilebilen, bir zaman dilimindeki süreci ifade etmektedir. Yani çift uyumu kavramı değişmez bir durumu temsil etmek yerine bir süreç olarak kabul edilmektedir. Çift uyumu bu tanımla birlikte şu boyutların derecelerini kapsamaktadır: sıkıntılı çift ayrımları, kişilerarası gerilim ve kişisel kaygı, çift tatmini, çift bağlılığı, çift işlevleri için önemli olan konularda fikir birliği (Spanier, 1976).

Gottman ve Krokoff (1989) alanda yaptığı incelemeler kapsamında evlilik doyumu ve evlilikteki iletişime dair şu bulguyu sunmaktadır: olumsuz etkileşim, mutlu evliliği olan çiftlere göre mutsuz evliliği olan çiftlerde daha yaygın şekilde

görülmektedir. Bu araştırmacılar kendi yürüttükleri çalışmada da bir takım bulgulara ulaşmışlardır. Çatışma üzerinde meşgul olma kavramı, evlilik ilişkisi için boylamsal düzeyde işlevsel olabilmektedir. Mevcut evlilik doyumu ile olumsuz etkileşim arasında, olumlu etkileşime nazaran oldukça güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Yanı sıra erkek eşlerin olumsuz etkileşimi, mevcut sıkıntıyı yordamaktadır. Ancak zaman içerisinde evlilik doyumunda iyileşme söz konusu olmaktadır. Benzer şekilde çatışma meşguliyeti her iki ebeveyn için mevcut evlilik doyumsuzluğunu yordamakta, ancak zaman içinde evlilik doyumunda gelişim görülmektedir.

Savunmacılık, inatçılık ve etkileşimde geri çekilme gibi durumlar, evlilikteki mevcut sıkıntının ve zaman içinde evlilik doyumundaki bozulmanın yordayıcısı olmaktadır. Erkek eşin şikayetçi olması, evlilik doyumunda zaman içerisinde meydana gelen değişikliği ve her iki çiftin evlilik doyumundaki bozulmayı yordamaktadır. Evli çiftlerin uyuşmazlık durumuyla baş edebilme kapasiteleri, evliliklerin uzun süreli olmasında çok önemli bir konudur. Evliliğin kalitesi eşlerin psikolojik iyi oluş hallerini ve eşlerin ebeveyn olarak işlevlerini etkilemektedir. Yani evlilik ilişkilerindeki kalite aile hayatındaki kaliteyi de etkilemektedir. Ailelerde eşler arasında uyum ve tatminin varlığı açıkça olması beklenen bir durumdur. Evlilik çatışmasının çocuklar üzerinde de dolaylı etkilerinin yanında dolaysız etkileri de mevcuttur (Cummings ve Davies, 1994).

Evlilikte meydana gelen çatışma durumu, ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğini etkileyebilmekte, hatta bu ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına karşı daha az duyarlı hale gelmesine yol açabilmektedir. Evlilik konusuyla ilgili olarak yayılma hipotezi de evlilik çatışmasında beliren olumsuz duygunun, ebeveyn-çocuk arasındaki etkileşime yayıldığını ve bu etkileşimi bozduğunu ileri sürmektedir (Cox, Paley ve Harter, 2001).

Ebeveynler arası çatışma gibi işlevsel olmayan ebeveynlik uygulamaları da diğer aile ve çocuk özellikleriyle etkileşim halindedir. Ebeveynler arasındaki çatışma, ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarını ve onlardan gelen işaretlere yönelik duyarlılıklarını da azaltabilmektedir (Emery, 1982; Akt. Cummings ve Davies, 1994).

Cummings ve Davies (1994) çeşitli çalışmalar üzerinde yaptığı incelemeler sonucunda, ebeveynlerin olumsuzluklarını arttıran evlilik çatışması gibi ailevi bozulmaların ebeveynlerin mantıksal bilişsel ve düzenleyici yeteneklerini engellediği, uyumsuz çocuk yetiştirme uygulamalarının ailedeki çatışmayı şiddetlendirdiği, ebeveynlikteki ve evlilik ilişkisindeki düşmanlığın birbiriyle ilişkili olduğu sonuçlarını sunmaktadır.

Babalık ve evlilik işlevleri de birbirine yakın ilişkide olan kavramlar olarak öne sürülmektedir. Babalığın, yüksek düzeyde evlilik uyumsuzluğundan olumsuz şekilde etkilenme eğilimi vardır (Goeke-Morey ve Cummings, 2007).

2.3.Evlilikle İlgili Kuramlar

Evlilik insan hayatını etkilemektedir. İnsanla ilgilenen birçok bilim dalı da bu nedenle evlilik ve evlilikle ilgili her şey üzerine durmaktadır. Bu bilim dallarından bir tanesi de psikolojidir. Her kuram evliliği ve evliliğe dair birçok konuyu kendince ele almaya çalışmıştır. Bunlar:

a) Bağlanma Kuramı: Bowlby (1980) bağlanma kuramını bireylerin kendileri için önemli ve özel gördükleri diğer kişiler için geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamıştır. Bağlanma kuramı, insanın yakın duygusal ilişkiler kurma ihtiyacını kavramsallaştırmaktadır. Bu kuram hem tüm canlı türlerinde doğuştan var olan bağlanma sisteminin nasıl işlediğini hem de farklı yaşam deneyimlerine yanıt verebilmek amacıyla bağlanma stratejilerinde ortaya çıkan bireysel farklılıkları inceleme çabası olarak tanımlanabilir (Demir, 2009).

b) Sevgi Evrimi Kuramı: Wilson'ın bu kuramına göre sevgi üç içgüdüden kaynaklanmaktadır. Korunma, koruma ve cinsel dürtüdür. Korunma içgüdüsüne göre eşe bağımlı davranış korunma ihtiyacından kaynaklıdır. Bu da ilk çocukluk yıllarında anne figürü tarafından korunma ihtiyacının bir devamı niteliğindedir. Bu nedenle eş seçiminde özellikle erkekler annelerine benzeyen kadınları seçme eğilimindedirler. Koruma içgüdüsü ise eşlerin birbirini yetişkin olarak görmelerinin yanı sıra çocuk olarak da gördükleri dolayısıyla birbirlerini koruma ihtiyacı duymalarıdır. Cinsel dürtünün başlıca amacı çoğalmaktır. Ancak bu amaç kadın ve erkeklerde farklı davranışlara yol açmaktadır. Erkeklerin amacı tohumu mümkün olduğu kadar kısa sürede ve çokça yaymaktır. Bu nedenle erkeklerin seçici

olmadan olabildiğince çok kadınla ilişkide bulunmaları gerekirken; genleri yayma olanağı daha az olan kadınlar ise çocuğunu edineceği erkek konusunda daha seçici olmak zorundadırlar. Bu kurama göre insanlar tek eşlilik için yaratılmamıştır. İnsanların içgüdülerini önem veren bu kuram sosyal çevreyi önemsemektedir (Akt. Hortaçsu, 1991).

c) Kişilerarası İletişime Dair Sosyal Bilişsel Kuram: Miller ve Steinberg bu kuramla eşler arası ilişkiyi açıklamaya çalışmıştır. Genel olarak sosyal bilişsel 13 kuramı, insanların başka insanlar hakkında nasıl düşündüğüne ilişkin nasıl düşündüklerine ilişkin açıklamalar getirir. Başkaları hakkında bilgi, tutum ve inançlarımızı kapsayan ve bize ait “bilgi bankası” adı verilen birikim aracılığıyla iletişim gerçekleşir. Eşler arasında iletişimde aynı süreç işler. Eşini olduğu gibi kabul eden ve geleneksel rollere göre algılamayan çiftlerin evlilik doyumu daha yüksek, çünkü eşin kendisine özgü gelenekleriyle kabul edilmesi ona göre kontrolcü ve bağımlı davranışların olmadığını aksine eşitlikçi bir yaklaşımın var olduğunu düşündürür (Gökmen, 2001) .

d) Romantik Aşk Kuramı: Waltster’in kuramına göre aşık olma olayı, duyguları adlandırma ve sosyal öğrenmeyle açıklanabilir. Toplumsal yaşantı boyunca insanlar, kültürel varlıklardan, gazete, dergi, tv gibi çeşitli iletişim kaynaklarından âşık olmanın nasıl bir duygu olduğunu (kalp çarpıntısı, uykusuzluk, gözlerin dolması gibi) ve kimlere aşık olunabileceğini (karşı cinsten uygun yaş ve fizikte gibi) öğrenirler. Eğer çevresinde aşık olunabilecek model tanımına uygun birisi varsa duygularının nedenlerini o kişide arayacak ve ona aşık olduğuna inanacaktır (Hortaçsu, 1991).

e) Psikodinamik Kuram: İnsanlar bilinçli veya bilinçsizce kendi narsistik ihtiyaçlarını doyuran eşler arar. Eşlerden biri baskın ve agresifken, diğer eş boyun eğici veya mazoistçik düşüncelere sahip olabilir. Yani insanlar ego ideallerine en iyi hizmet edecek kişiyi eş olarak seçerler. Evlilik aracılığıyla bu egolarını gidermeye çalışırlar. Öte yandan ihtiyaçların benzerliği de eşleri bir araya getiren etmen olabilir.

Yeni evli ve evlendikten dört yıl sonra boşanmış bireyler üzerinde ihtiyaç tamamlama ve benzerlik durumlarını ele alan bir araştırmada evliliği süren çiftlerde anlamlı bir ihtiyaç tamamlama davranışı görülmemiştir. Fakat anlamlı bir benzerlik

düzeyi ortaya çıkmıştır. Boşanmış bireylerde ise ne ihtiyaç tamamlama ne de benzerlik bulunmuştur. Bir başka deyişle eşlerin benzerlik düzeyleri arttıkça evlilik uyumlarının da arttığı görülmektedir (Akt. Eraslanlı, Kalkan, 2008, 10).

f) Sosyal Öğrenme Kuramı: Sosyal Öğrenme Modeli Thibault ve Kelley'in sosyal mübadele kuramına uzanır. İkili ilişkilerdeki karşılıklı bağımlılığı açıklama amacını güden kuram ilişkiden alınan doyum ilişkiye bağımlı olmanın iki ayrı kavram olduğunu ileri sürmektedir. Bir birey kendisine fazla doyum sağlamayan bir ilişkiyi bağımlılığın yüksek olması nedeniyle sürdürebilir. Sosyal mübadele yaklaşımına göre bu karşılaştırma düzeyi seçenekler için karşılaştırma düzeyi olarak adlandırılmaktadır. Karşılaştırma düzeyi, bireysel yaşantılar ve gözlemlere bağlı olarak bir ilişki türü için doyum-doyumsuzluk boyutundaki nötr noktayı temsil etmektedir. Herhangi bir ilişkiden alınan sonuçlar bu nötr noktanın üstündeyse, ilişki doyum verici altında ise doyum sağlayamayan ilişki olarak nitelendirilmektedir. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise bireyin mevcut ilişkilerini olası başka bireylerle yaşaması durumunda elde edeceği doyuma ilişkin tahminlerinin orta noktasıdır. Bu durumda kurama göre insanlar, ilişkiyi sürdürüp sürdüremeyeceği konusunda karar verirken seçenekler için karşılaştırma düzeyini ölçüt olarak kullanmaktadırlar (Hovardaoğlu, 1996).

g) Pekiştireç Kuramı: Stuart'ın pekiştireç modeline göre uyumlu ve uyumsuz çiftlerin davranışları gözlemlendiğinde uyumsuz çiftlerin birlikte boş zaman faaliyetlerine pek fazla katılmadıkları birlikte oldukları süre içinde birbirini hoşnut edecek çok az davranış sergiledikleri çoğunlukla birbirine karşı negatif oldukları görülmektedir. Uyumsuz çiftler çoğunluk şikâyet edici, savunmacı, karşı koyucu davranış gösterirler. Eşinin ifadelerini de olumsuz olarak değerlendirme eğilimindedirler (Akt. Eraslanlı ve Kalkan, 2008, 12).

h) Yükleme Kuramı: Fincham, Bradbury, Baucom tarafından geliştirilen evlilikte yükleme kuramı en genel düzeyde, insanların “neden” diye başlayan sorunları nasıl cevapladıklarıyla ilgili bir kuramdır. Evlilik ilişkisinde nedensel ve sorumluluk yüklemelerinin önemi üzerinde durmaktadır. Niyet, güdü ve suçluluğu içeren sorumluluk yüklemelerinin uyumlu ve uyumsuz eşlerin birbirinden daha iyi ayırt ettiği ileri sürülmektedir (Tutarel- Kışlak,1995).

2.4.Evlilik Doyumu ve Evlilik Uyumu

Pek çok araştırmacı, neden bazı evliliklerin doyumlu ve bazılarının doyumsuz olduğu sorusuna yanıt aramış ve kavramın çok çeşitli değişkenlerle ilişkisini inceleyip bu konuda çeşitli kuramsal modeller ileri sürmüştür (Curun, 2006).

Psikoanalitik yaklaşıma göre evlilikteki sorunlar ilişkinin iç dengesinin bozulmasından kaynaklanır. İlişkide, eşlerin birbirlerinden beklentileri hem bilinç düzeyinde, hem de bilinç dışıdır. İlişki içinde, ortak fantezilerden ve savunmalardan oluşan bir sistem, ilişkinin niteliğini belirler. Bu beklentiler karşılandığı müddetçe evlilik içinde uyum devam etmekteyken, artık bir sebeple bunun mümkün olamadığı durumda uyum bozulur. Değişen durumlarda çiftin nasıl karşılık vereceğini, eşlerin karakter özellikleri ve aralarındaki interaksyonun özellikleri belirler (Kastro, 1998).

Her iki eşteki çözülmemiş çocukluk çatışmalarının sık sık ortaya çıktığı evlilikler nevrotik ailelerin temelini oluştururlar. Çocukların bunun içine girmeleri kaçınılmazdır. İçinde bulundukları durum kişilik gelişimlerini derinden etkiler (Wolff, 2002).

Kerr ve Bowen (1988), bireylerin yaşadıkları sorunların, ancak aile duygusal bir bütünlük içinde görülürse, anlaşılabilirliğini ileri sürmüştür. Duygusal sorunlar, aile bireylerinden biri çözülmemiş duygusal sorunlarla etkili bir biçimde ilgilenene dek, kuşaktan kuşağa aktarılırlar (Corey, 2005).

Ackerman (1965)' a göre sağlıklı ailede çiftler evlilik rollerinde uyum içindedir. Ortak amaçlara ve değerlere sahiptirler. Çatışma meydana geldiğinde her ne kadar sorun çıkarsa da kişiler uygun çözümler aramada işbirliği yaparlar. Eşlerin birbirini olduğu gibi kabul ettikleri, birbirlerine saygı duydukları ve değişiklikleri anlayışla karşıladıkları görülür. Ackerman, eşlerin tüm bu davranışları, ilişkiyi geliştirmek için araç olarak kullandıklarını söyler (Kılıçarslan, 2001).

Aile içinde eş, ebeveyn ve kardeş alt sistemleri çok önemlidir. Fonksiyonel bir ailede bu üç alt sistemin bütünlük içinde hareket etmesi gerekir (Goldenberg ve Goldenberg, 1996; Perosa, 1996; Lester, 1997; Gladding, 1998; Nichols ve Schwartz, 1998). Eş alt sisteminin güçlü ve devamlı olması ailenin istikrarında önemlidir.

Çocukların olmasıyla aile sistemine ebeveyn alt sistemi de eklenir. Ebeveynlerin görevi çocukları fiziksel olarak iyi olması için gerekli imkanları hazırlamak, gerektiğinde sınırlamalar koyarak çocukta engellemeye karşı hoşgörünün gelişmesini sağlamaktır.

Çocukta olumlu bir benlik algısı yükleyerek ve sosyal becerilerinin gelişmesine olanak sağlar. Ayrıca çocuğun ebeveynlerle olan ilişki modeli ona ileride otorite ile kuracağı ilişkiler açısından kaynaklık eder (Türkçapar, 1991; Goldenberg ve Goldenberg, 1996; Akt. Nazlı, 2003).

Yaşantısal aile terapisinde ailede problem bireylerin sosyal ya da aile baskısı ile kendini gerçekleştirme ihtiyacını doyuma ulaştıramadıkları zaman ortaya çıkar. Ebeveynler çocuklarını dinlerse onların duygularını, yaşantılarını kabul ederlerse çocuklar da sağlıklı yollarla kendilerini ifade edebilirler. Ruh sağlığı, gelişme ve büyüme sürecindeki devamlılık olarak algılanırken, durağanlık sağlıksız olarak nitelendirilir. Ayrıca sağlıklı aileler stresle kendi olanaklarıyla, yaratıcılıklarıyla mücadele ederler ve problemi paylaşırlar. Problem, yalnızca bir aile üyesinin üstüne mal edilemez (Nichols ve Schwartz, 1998; Akt. Nazlı, 2003).

Her bireyin gelişmesi için, kendisi olmak için psikolojik açıdan serbest kalması gereklidir. Dahası bireyler birbirlerinin gelişimine destek olmalıdır. Her biri diğeri tarafından saygı görmeli, özerk eşsiz olduğu kabul edilmelidir. Birçok ailede, ebeveynler çocuklarına henüz kendilerinin bile bilmediği şeyleri öğretmeye çalışmaktadırlar. Örneğin öfkesini kontrol etmeyi öğrenememiş bir yetişkin, çocuğuna bunu asla öğretmez. Bir çocuğu yetişkinlerin kusurlarının gölgesinde yetiştirmek kadar olumsuz bir şey daha yoktur (Satir, 2001).

Çocukların evlilik ilişkisi üzerinde etkilerinin de aile sistemi içinde ele alınması gerekir. Ana-baba arasındaki ilişki, onların çocuklarına olan tutumlarını etkilerken, çocuk da evlilik ilişkisini etkilemektedir (Yavuzer, 2004).

Stratejik aile yaklaşımında, iletişim eşler arasındaki ilişkinin özünü belirlemektedir. Çiftlerin iletişim biçimlerinin evlilik doyumunu önemli derece etkilediği vurgulanarak, ilişkide eşlerin birbirlerine karşı samimi, sıcak ve açık bir iletişim tarzı göstermesinin önemli olduğu belirtilmektedir. Evliliklerde var olan bir problem hastalık belirtisi olarak kabul edilmemekte ve bu problemler kişilerarası

olaylar olarak açıklanmaktadır. Problemleri giderebilmek için ise soruna özgü stratejiler geliştirilmelidir. Her probleme özgü farklı bir strateji geliştirmek evlilikte doyumun sağlanabilmesi açısından önemli görülmektedir (Goldenberg, Goldenberg 1996; Akt. Çelik, 2006).

Öğrenme kuramı aşk ve evliliği tepkisel ve edimsel koşullanma ilkeleri ile açıklamaya çalışmaktadır, bireylerin birbirine yönelik davranışları, özellikle pekiştirmenin temeli olarak kabul edilmektedir. Evlilikte eşlerin birbirlerine yönelik davranış ve algılamalarında geçmiş yaşamlarındaki bu öğrenmelerin önemli etkileri olabilmektedir (Binici, 2000).

Yükleme kuramları insanların çevrelerinin nedensel yapısını bilişsel olarak kontrol etmek ve anlamak için güdülendiği varsayımına dayanır (Kuidaki, 2002). Evlilikte yapılan yüklemeler eşin davranışlarına atıfta bulunmak olarak değerlendirilebilir.

Bradbury ve Fincham'a (1990) göre, yüklemeler eşleriyle uyumlu ve eşleriyle uyumsuz çiftleri ayıran davranış değişikliklerine vurgu yapmaktadır. Eşleriyle uyumsuz olanlar, uyumlu olanlara göre, olumsuz eş davranışını suçlanmaya değer olarak algılamakta ve bencil yönlerinin ifadesi olarak değerlendirmektedirler. Sorumluluk yüklemesi, ahlaki sorumluluğa yakındır, aynı zamanda ahlaki sorumluluk da suçlama ile yakından ilişkilidir. Sorumluluğun suçlamayı etkileyen pek çok değişkenden etkilendiği vurgulanmaktadır.

Bradbury, Fincham ve Beach (2000), evlilikte doyum ve doyumsuzluk kavramları üzerinde durmuşlardır. Doyumlu bir evlilik sadece doyumsuzluğun olmaması şeklinde ifade edilmez. Doyumlu evlilik, evlilik ilişkisinde sıkıntı yaşanmaması durumudur. Doyumsuz evlilik ise içinde daha çok olumsuz özellikleri barındırır. Evlilik doyumunun sadece bir döneme ait algıları değil, zaman içindeki değişimleri de kapsayacak şekilde ifade edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

Fowers (1992) evliliği, bireyin benliğini başkasının benliğiyle birleştirmesine olanak sunan, kişiliğinin gelişmesini ve duygusal açıdan doyum yaşamasını sağlayan bir kurum olarak görmektedir. Bu tanım içerisinden yola çıkıldığında evlilikte karşılıklı uyumun sağlanmasında bireylerin kişilik yapılarının, öznel olarak ilişkiyi

yaşama biçimlerinin ve beklentilerinin önemli bir role sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Çelik, 2006).

Sistem kuramına dayalı aile görüşü “aile yapısı”, “alt sistemler” ve “sınırlar” olmak üzere üç temel kavram içerir. “Aile yapısı”, aile bireylerinin sıklıkla tekrarlanan davranışlarının oluşturduğu etkileşim biçimini, etkileşimle ilgili düzenleme, kurallar ve kalıplaşmış davranış örüntülerini kapsar. Aile bir sistem olarak işlevlerini bireylerin oluşturduğu “alt sistemlerle” yerine getirir. Ailedeki alt gruplara ilişkin sorumluluk ve rollerin sınırlarının belirgin ve açık olması ailedeki uyumlu yaşam bakımından çok önemlidir (Özgüven, 2000).

Evlilik ilişkisi alt sistemi, aile yaşantısını ebeveyn-çocuk ilişkisi ile kurulan temel bağ yoluyla etkilemektedir. Evlilik ilişkisi ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkinin niteliğine bağlı olarak çocukta davranış problemlerine yol açabilmektedir (Belsky,1981). Belsky (1984), yaptığı bir araştırmada, eşine karşı düşmanlık duyguları olan annelerin çocuklarına karşı, fiziksel şiddet kullandıklarını göstermiştir.

Sağlıklı aileler fonksiyonlarını çok iyi yerine getirirler. Üyeler, aile iletişiminden memnundur ve psikolojik olarak sağlıklıdır. Çok az çatışma vardır, gelişimsel değişikliklere çok kolay ve hiçbir zaman sorunla karşılaşmayacağını söylemek doğru olmaz. Bu aileler bir kriz karşısında çabucak kendilerini toparlayabilirler. Aile sisteminde çok az problem olur ve bütün normal şartlarda fonksiyonlarını çok iyi yerine getirirler (Frude, 1991). Ackerman (1967)’a göre sağlıklı ailede üyeler yaşamlarını değer ve amaçları doğrultusunda yönlendirirler (Akt. Nazlı, 2003).

Ellis (1962) sorunlu evlilik ilişkilerinde mantıksız beklentilerin ilişkiyi etkilediğini vurgulamıştır. Mantıksız düşünce ve fonksiyonel olmayan kognisyonun evlilik uyumunu kötü etkilediği, mantıklı ve fonksiyonel kognisyonun ise evlilik uyumunu arttırdığı yönünde sonuçlar elde edilmiştir (Akt. Möller ve Zyl, 2006).

Evliliğin anne-baba çocuk ilişkisini nasıl etkilediği yayılma ve telafi hipotezleriyle de açıklanılmaya çalışılmıştır. Yayılma duygu ya da davranışın bir ortamdan diğerine doğru aktarılmasıdır. Yayılma hipotezine göre bir sistemde meydana gelen duygular (örneğin evlilik ilişkisinde) başka bir sistemde (örneğin

ebeveyn-çocuk ilişkisi) ifade edilir. Yani evlilik ilişkisindeki duygular ebeveyn-çocuk ilişkisine doğru yayılır. Telafi hipotezinde ise evlilik ebeveyn-çocuk ilişkisinde negatif bir ilişki olduğu vurgulanır. Evliliğinde duygusal ihtiyaçlarını gideremeyen ebeveynin bu ihtiyacını giderebilmek için çocuklarına yöneldiğini ifade etmektedir (Erel ve Burman, 1995).

Anne ve babanın birbirlerine karşı olan ilişkilerinin sevgi ve saygı temeline dayanması, gerek çocuğun cinsiyetine özgü rolü benimsemesine, gerekse özdeşleşmesi açısından büyük önem taşır (Gökdağ, 2002).

Ebeveynin olumlu evlilik ilişkisinin çocukların evliliğinde ve mutluluğunda katkısının olduğu bulunmuştur (Gohm ve ark., 1997). Ebeveynlerin çok çatışmalı bir evlilik ilişkisi yaşamasının veya boşanmış olmasının, çocukların yaşam doyumunu düşürdüğü ve bu bulgunun, gerek bireyci gerek toplulukçu tüm kültürler bakımından geçerli olduğu ortaya konulmuştur (Yetim, 2001).

Her iki eşin de birbirlerinin ihtiyaçlarının bilincinde olması ve bu ihtiyaçların karşılandığı sevecen ve aktif bir ilişki yaratmak için elinden geleni yapması büyük önem taşır. İhmal edilen ihtiyaçlar açıkça söylenmediğinde tüm ailenin zarar görmesi gibi bir sorun ortaya çıkar (Humphreys, 2003).

2.5.Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörler

Araştırmacılar, eşler arasındaki uyumu belirlerken genellikle eşlerin evlilikleri hakkında neler hissettikleri ile ilgilenmişler ve eşler arasındaki uyumun belirleyicileri olarak eşlerin evlilik doyumunu ya da mutluluğuna ilişkin bizzat kendilerinden aldıkları bilgileri kullanmışlardır. Bazı araştırmacılar ise eşler arasındaki uyumu, eşlerin ayrı ayrı uyum duyguları olarak değil de, eşler arasındaki ilişkinin bir özelliği olarak değerlendirmişlerdir (Yılmaz, 2001).

Evlilikte iletişim ve evlilik doyumu arasında neden sonuç ilişkisinden daha çok, karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Evlilik doyumu, iletişimi, iletişim de evlilik doyumunu etkilemektedir. Dolayısıyla çiftlerin olabildiği kadar açık bir şekilde birbirlerinin duygularını paylaşmalarının, şikâyetlerini dinlemelerinin, empatik yaklaşımlarının, saygılı bir şekilde davranmalarının evlilik doyumunu olumlu olarak etkilediği söylenebilir (Erberk,2005, Sertöz,2004).

Evlilik ve aile hakkında bazı eleştiriler yapılmasına rağmen, mutluluk veya sıkıntılarıyla birlikte evlilik insanların büyük çoğunluğu tarafından istenmektedir (Gökmen 2001,2006, Şener 2002). Evleninceye kadar ayrı ayrı ilişkiler ve yaşamları olan kişilerin evlilik sonrası ilişki ve ilgileri yeni bir biçim kazanır. Karşılıklı dayanışma, toplumsal onaylamayla gerçekleşmiş bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamalar dışında tutulan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olarak doyuma ulaştırıldığı kaynaşmadır. Evlilik kurumunun sağlıklı ve başarılı bir şekilde devam etmesinde ise, eşlerin ekonomik, yönetsel, psikososyal olarak evliliklerinin her alanında başarılı ve uyumlu olmaları büyük önem taşır (Şener,2002).

Evlilik ilişkisi, etkileşim rollerinin ve iletişim ağlarının oluşturduğu bir istem olarak görülmektedir. Açık, etkili ve nitelikli iletişim, evlilik başarısını ve mutluluğu pozitif yönde etkiler. İletişim evliliğin başarısında pek çok faktörle ilişkili ve sorunların çözümünde pek çoğundan daha da önemlidir (Gökcan 2006, Şener 2002, Tezel 2004, Yıldırım 1993).

Eşlerin psikolojik dünyalarının evlilikle birlikte değişmesi, romantik duyguların yerini gerçeklerin alması, eşler arasında toplumsal açıdan farklı beklentiler ve farklı yaşam biçiminin belirginleşmesi ailede sarsıntılara yol açmaktadır (Sevil, 2005).

Sorunlarını bir araya gelerek çözebilen, birbirine duygusal olarak bağlı ve özgürlüklerini önlemeyecek şekilde ilgili, herkesin kendinden beklenen rolü etkili bir biçimde yerine getirebildiği, birbirlerinin davranışlarını aşırıya kaçmayacak şekilde kontrol edebilen ve aralarında açık, rahat ve dolaysız bir iletişim bulunan aileler işlevlerini yerine getirebilen, sağlıklı aileler olarak tanımlanmaktadır (Bulut, 93).

Uyumlu bir evlilik, dolayısı ile başarılı bir aile yaşantısı, eşlerin yaşantılarını akılcıca planlamaları ve çabaları sonunda kazanılıp, korunması gereken bir beraberliktir. Bu beraberlik uyuşmayı, paylaşmayı, kişilerin görev ve sorumluluklarını olgunca kabullenmesini öngörür. Ailede birlik ve beraberliğin oluşabilmesi için eşler arasında; iletişim, değer ve amaçlar, karar verme, evle ilgili faaliyetlerin yürütülme biçimi, yakın akraba ilişkileri, zorunlu etkinlikler dışında kalan serbest zamanın değerlendirilmesi, gelir idaresi vb. ekonomik, yönetsel ve psiko-sosyal konularda anlaşmaya varılmalı ve uyum sağlanmalıdır. Aksi takdirde

ailenin işleyişinde, birlik ve beraberliğinin sağlanmasında aksaklıklar söz konusu olabilir, ailede anlaşmazlık, duygusal yıkım ve çözümler meydana gelebilir (Bilen, 83).

Evlilikte uyum, farklı kişiliğe sahip eşlerin mutluluğu elde etmek ve müşterek hedeflere ulaşmak için bir bütün olarak birbirlerini tamamlaması olarak tanımlanabilir (Şener, 2002). Evlilik uyumunda önemli olan bir diğer konu da eşlerin sahip oldukları değer ve amaçlarıdır. Değerler bireylerin yaşamlarına anlam veren ve olması gerekenleri yansıtan davranış ve amaçlar hakkındaki fikirlerdir (Fışıloğlu 2000, Isaac 2004, Şener 2002, Tutarel 2001).

Eşler eğer aileyi ilgilendiren tüm konularda karar verme sürecinde birlikte yer alır, bir uzlaşmaya varır ve seçimlerini uygulayabilirlerse, evlilikten duyulan memnuniyet pozitif yönde etkilenir. Bunun için evlilikte alınan her karar ve gerçekleştirilen her faaliyette, eşlerin dilek ve arzuları göz önünde bulundurulmuş olmalıdır (Şener, 2002). Evlilikte cinsellik ve cinsel uyum, eşler arasındaki uyumu etkileyen önemli bir faktördür. Eşlerin, aile yaşantısına ilişkin konuları planlama ve uygulamada görüş birliğinde olmaları, aile içi ilişkilere, işbirliğine ilgi göstermeleri sağlam bir aile yapısının oluşmasında önemli rol oynar. Uyumsuz evlilikler kuşaklar yoluyla mutsuz ve uyumsuz evliliklere yol açabilir. Çünkü evlilik ile ilgili olumsuz duygu ve yargılar uyumsuz çiftlerin çocuklarına da geçebilmekte, uyumsuz ve başarısız evliliklerin zincirleme sürüp gitmesine neden olabilmektedir. Bu durum da ailelerden meydana gelen toplumun yapısını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Kantar, 2004).

Toplumsal çevrenin evlilik ilişkileri üzerinde etkisi bulunmaktadır. Aile içi dinamikleri olarak adlandırılan anne, baba ve yakın akrabalarla ilişkileri kapsayan yakın çevre ilişkilerine bağlı olan iletişim ve etkileşim süreçleri ve bu ilişkilerin kalitesi evliliğin mutlu ve sorunsuz bir şekilde sürdürülmesinde son derece önemlidir (Özügür, 1990).

Evlilik yaşamının doğal bir parçası olan çatışmalar, eşlerde kaygı ve gerginlik yaratır. Bu kaygı, eşler tarafından doğru, sağlıklı ve anlayışlı bir iletişim ve etkileşim nedeni olarak kullanılırsa evliliğin dengesi, düzeni dolayısıyla da uyumu sürekli hale getirir. Bunun tersi durumlarda, evlilikte uyum bozulur zorlanmalar ve yakınmalar

ortaya çıkar, sevgi ve saygıdan uzaklaşılır. Yaşanan her çatışma sonunda isteklerin elde edilmemiş olması, eşlerdeki gerginliği artırır, uyum ve etkileşimi bozar (Tutarel, 2001).

İnsanın doğası gereği evlilikte kadın ve erkek arasındaki uyum eskiden beri önemli bir sorun olmakla birlikte günümüzde de uzmanların ilgilenmesi gereken önemli bir durum haline gelmiştir. Çünkü eşler arasındaki uyumsuzlukla sadece o evliliğin dağılmasına zemin hazırlamakla kalmamakta, aynı zamanda sosyal bir sorun olarak tüm toplumu ilgilendirmektedir (Şener, 2002).

Çok boyutlu olan eşler arasındaki uyumun nasıl tanımlanması, içinde hangi boyutların olması konusunda farklı görüşler bulunmakta ve uyumun ölçümüne ilişkin de farklı yaklaşımlar yer almaktadır. Bazı araştırmacılar eşler arasındaki uyumu ölçerken eşlerin evlilikleri hakkında nasıl hissettikleri ile ilgilenmişler ve eşler arasındaki uyumun belirleyicileri olarak eşlerin evlilik doyumu ya da mutluluğuna ilişkin bizzat kendilerinden aldıkları bilgileri kullanmışlardır. Bazı araştırmacılar ise eşler arasındaki uyumu eşlerin ayrı ayrı duyguları olarak değil de, eşler arasındaki ilişkinin bir özelliği olarak değerlendirmişlerdir. Bu araştırmacılar eşler arasındaki uyumu ölçerken iletişim ve çatışma gibi ilişkiyi içeren özellikleri kullanmışlardır (Yılmaz, 2001).

Eşler arasındaki mutluluk, bireyin evliliği hakkındaki doyum hissidir. Kişinin hem evlilik hakkındaki genel duygularını, hem de ilişkisinin belirli yönleri hakkındaki duygularını içerir. Eşler arasındaki etkileşim yemek saatleri, alışveriş, arkadaşları ziyaret ve eğlence yerlerine gitme gibi karı kocanın günlük faaliyetlerde ne kadar birlikte vakit geçirdiklerini içerir. Eşler arasındaki anlaşmazlık ise ilişkideki sözel ve fiziksel çatışmanın yoğunluğu ve miktarı olarak tanımlanır. Eşler arasındaki problemler çabuk sinirlenme, kolayca incinme hissi, kıskançlık, kimseyle konuşmama, evde çok bulunmama, savurganlık, içki ya da psikoaktif ilaç kullanma gibi eşleri kişisel özellikleri ya da davranışlarının evlilikte problem yaratıp yaratmadığıyla ilgilidir (Yılmaz, 2001).

Eşler arasındaki mutluluğun düşük olması boşanma eğilimine yol açabilir denilse de Yılmaz'ın makalesinde belirttiği gibi eşler arasındaki mutluluk ve

etkileşim zaman içinde düşerken boşanma eğilimi ve anlaşmazlığının değişmediği de görülebilir (Yılmaz, 2001).

Evlilik ilişkisi incelenirken, kavramların içe vuruk tanımının çok iyi yapılması ve eşler arasındaki uyumun, çatışmanın ve doyumun farklı kavramlar olduğunun anlaşılması gereklidir (Yılmaz, 2001).

2.6.Eşler Arasındaki Uyumun Çocuk Davranışlarına Etkisi

Aile içinde yaşanan huzursuzluk ve gerginlik, başta çocuklar olma üzere, aile fertlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla eşler arasındaki uyum ile çocuğun uyumu arasındaki ilişki sıklıkla araştırılan konuların başında gelmektedir (Yılmaz, 2001).

Alan yazınında eşler arasındaki uyum ile çocuğun bazı psikolojik sonuç değişkenleri arasındaki ilişki olduğu belirtilen çalışmalarda eşler tarafından değerlendirilen çatışma ile ergenlerin bilişsel ve sosyal yeterliliği arasındaki ilişki olduğu belirtilmiştir (Yılmaz, 2001).

Eşler arasındaki çatışma ile çatışmaya bağlı olarak çocuklarda ortaya çıktığı öne sürülen problemlerin derecesi, çatışmanın sıklığına, yoğunluğuna, içeriğine ve çözümlenme şekline bağlı olarak da değişiklik göstermektedir. Örneğin anne – baba arasındaki çatışmaya çok sık maruz kalan çocuklarda davranış problemleri daha fazla ortaya çıkmaktadır. Ayrıca eşler arasındaki çatışma ile çocuğun uyumu arasındaki ilişkiyi çocuğun cinsiyeti ve yaşı gibi çeşitli demografik değişkenler etkilemektedir. Çalışmalarda çocukların olgunlaştıkça stresli olayları hem daha iyi anlayabildikleri, hem de bunlarla daha iyi başa çıkabildikleri görülmektedir (Yılmaz, 2001).

Eşler arasındaki çatışma ile çocuklarda görülen problemler arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan hipotezler ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birine göre çatışma çocukların uyumu üzerinde doğrudan etkilidir. Diğerine göre ise çatışmanın, çocukların uyumuna etkisinin dolaylı olduğudur. Doğrudan etkiler model alma ve stres, dolaylı etkiler ise ebeveyn-çocuk etkileşimi ve disiplin uygulamalarıdır (Yılmaz, 2001).

Yılmaz'ın makalesinde belirttiği gibi çatışmanın, aslında insan yaşamının bir parçası olduğu ve eşler arasında yaşanan sıradan çatışmalara çocukların maruz

kalmalarının, yaşamda karşılaşacakları çatışmalarla nasıl başa çıkacaklarını öğrenmeleri açısından yararlı olabileceği de vurgulanmaktadır (Yılmaz, 2001).

Yılmaz'ın makalesinde belirttiği Şirvanlı-Özen (1999) tarafından yapılan bir çalışmada çatışma ve boşanmanın davranış ve uyum problemleri üzerindeki rolleri incelenmiş. Eşler arasındaki uyumun anne-babalar tarafından değerlendirildiği çalışmada çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarının psikolojik problem düzeyleri ve kaygı düzeylerinin, çatışmasız anne-babaların çocuklarına oranla daha yüksek olduğu; çatışmasız anne-babaların çocuklarının, çatışmalı ve boşanmışlarınkine oranla çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2001).

Evlilik uyumunda eşin bakış açısıyla bakmanın, evlilikte yaşanan gerilimi azaltmada yardımcı olduğu belirtilmektedir (Schumacher2005,Tutarel,2001).Çiftler arasında iletişim oldukça önemlidir ve iletişim eksikliği evlilikteki sıkıntıların kaynağı olabilmektedir.

2.7.Ergenlik ve Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri

Literatürde ergenlikle ilgili farklı kriterleri göz önüne alarak yapılan tanımlara rastlanmaktadır. Örneğin, Lindgren ve Byrne iki dönem arasını dikkate alarak ergenliği çocukluk ve yetişkinlik arasındaki gelişim dönemi ya da aşaması; Erikson, değişik toplum ve kültürlerde herkesin farklı bir biçimde gelişim gösterdiği bir süreç; Adams ise çocuğun ailesinin gözetim ve korumasının güvenliğine daha az gereksinim duymaya başladığı, fizyolojik ve hormonal gelişimin yetişkin düzeyine yaklaştığı ve fizyolojik olgunluğun çocuğu toplumda sorumluluk yüklenme yönünde zorladığı bir dönem olarak tanımlamaktadırlar. Yörükoğlu bu dönemin 12–21 yaş dilimlerini kapsadığını söylerken, Birleşmiş Milletler örgütü ise 12–25 yaş dilimleri arasında yer aldığını kabul etmektedir. Sonuç olarak, insan doğası açısından biyopsişik ve toplumsal bir süreci ya da gelişimi ifade eden “ergenlik”, farklı coğrafya ve sosyo-ekonomik yapılarda, farklı yaş dönemlerinde başlayıp biten ve neredeyse bireyin tüm gelişimsel özelliklerini içeren bir süreç olarak belirtilebilir (Avcı, 2006).

Ergenlik bilişsel bakımdan da bireyin geldiği en üst düzeydir. Genç artık soyut kavramlarla düşünebilir ve yorum yapabilir. Gencin ben merkezli düşünce

biçimini aşabilmesi, içinde bulunduğu ortamdaki yetişkinlerin etkisine bağlıdır (Küçükkaragöz, 2012,84).

Ergenlik insanda bedence, boyca büyümenin hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluşla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesi ile sonlandığı düşünülen özel bir evredir (Kulaksızoğlu, 2011:34).

Ergenlik bedensel, toplumsal, bilişsel olgunlaşma dönemidir (Çev: Onur, 2004: 440).

Ergenlik dönemi;

- Aileden duygusal bağımsızlığın kazanılması,
- Cinsiyete uygun sosyal rollerin geliştirilmesi,
- Kendine özgü bir değerler sisteminin oluşturulması,
- Toplumsal rollerin belirlenerek bunların gerçekleştirilmesine yönelik kararların oluşturulmasını gerektiren yıllardır (Can, 2011:139).

Ergenler bu dönemde, pubertenin getirdiği fizyolojik değişiklikler, yaşam deneyimleriyle gelen bilişsel kapasitedeki artışla bütünleşmek, aile ve ebeveynlerden bağımsızlığın artması yönündeki beklentileri başarmak, kendi cinsiyeti ve karşı cinsiyetle sosyal roller geliştirmek, akademik gereklilikleri gerçekleştirmek, meslek seçimi ve plan yapmak ve yetişkin rollerine hazırlanmak gibi pek çok stresli durumla karşı karşıyadır (Patterson ve McCubbin 1987; Akt: Basut ve Erden, 2005).

Erik Erikson insan gelişimini, genlerle içinde yaşanılan çevre arasındaki etkileşim olarak görür (Dacey ve Kenny 1994 Akt: Dinçel: 2006). Erikson’a göre gelişimin her evresinde birey bir psikososyal bunalımla karşılaşır. Her bunalımda biri olumlu diğeri olumsuz iki olası çözüm vardır (Çev: Onur, 2004:491).

Erikson’un “kimlik kazanmaya karşı kimlik krizi” adını verdiği 12-18 yaş döneminde gencin yaşadığı temel karmaşa, kimlik kazanmaya karşı kimlik krizidir. Bu dönemi başarılı bir biçimde tamamlamış olan bir gençten kendine özgü olumlu bir kimlik duygusu geliştirebilmesi beklenir. Kimlik kazanma, bir bireyin kendine

ilişkin olumlu bir ben duygusu geliştirmesi demektir. Böyle bir duygu içinde olan bir birey, kim olduğu, nereden gelip nereye gitmekte olduğu konusunda gerçeklikle örtüşen görüşlere sahiptir ve bu özellikleri ile birlikte kendisi hakkında olumlu duygular geliştirebilmiştir. Bir başka deyişle kendi ilgi ve yetenekleriyle uyumlu bir kimlik duygusu geliştirebilmiş olan bir birey, gelecek yaşamıyla ilgili kararlarını vermeye başlamış, kendine özgü bir değerler sistemi oluşturarak kişisel ve mesleki planlar oluşturabilmiş demektir. Kimlik krizi ise gencin bu türden kararlar alamamış olmasını, gelecekle ilgili herhangi bir plan yapamamış olmasını betimler (Can, 2011:139).

Kimlik karmaşasında ergen kendini belli roller ve hedefler karşısında yetersiz ve tanımlanmamış biri olarak algılar. Kimlik duygusunun kazanılması, çocukluktaki sorunların halledilmesi ve yetişkinler dünyasının sorunlarıyla yüz yüze gelebilmeye hazır olmayı gerektirir. Bu çatışmaların çözüm kültürden kültüre değişebildiği gibi kişiden kişiye de değişebilmektedir (Ekşi, 1990: Akt.Dinçel,2006).

İnsan yaşamında her dönemin ayrı bir önemi vardır. Ancak biyolojik, psikolojik ve toplumsal açıdan hızlı ve önemli değişimlerin olduğu süreç kuşkusuz ergenlik dönemidir. Vücutta boy ve ağırlık artışı ile yapı ve işleyişlerin olgunlaşmasının yanında, inişli çıkışlı duygulanımlar, bozulan ilişkiler, çevreden kolay etkilenme, toplumda bir rol sahibi olmaya çabalama gibi özelliklerin görüldüğü bu sürecin bireyin kişiliğinin oluşumundaki önemli bir dönem olduğu söylenebilir (Avcı, 2006).

2.7.1.Ergenlikte Gelişim Görevleri

Havighurst'a (1972) göre Ergenlikte gelişim görevleri aşağıdaki gibidir;

Bedensel özelliklerini kabul etmek ve bedenini etkili biçimde kullanmak

Eril ya da dişil bir toplumsal rolü gerçekleştirmek.

Her iki cinsten yaşlılarıyla yeni ve daha olgun ilişkiler kurmak.

Ana babadan ve diğer yetişkinlerden duygusal bağımsızlığı gerçekleştirmek.

Ekonomik bir mesleğe hazırlanmak.

Evliliğe ve aile yaşamına hazırlanmak.

Toplumsal bakımdan sorumlu bir davranışı istemek ve gerçekleştirmek.

Davranışın rehberi olarak bir dizi değer ve bir ahlak sistemi kazanmak, bir ideoloji geliştirmek (Çev: Onur, 2004:440).

2.8.Ergen ve Aile

İnsan toplumlarının temel bir kurumu olarak evrensel bir nitelik taşıyan aileyi bireylerin karşılıklı hak ve ödevlerle birbirine bağlı olduğu, ortak amaçlar çevresinde birleşmiş insanlardan oluşan bir birlik olarak tanımlayabiliriz. Aile, içinde bulunduğu toplumun kültür özelliklerini yansıtır, aynı zamanda aile bireyleri toplumun kültürel özelliklerini nesilden nesile aktarma görevini yerine getirir. Aile, her çağda ve her toplumda insan topluluklarının oluşmasını sağlayan temel bir kurum olmuştur. Aile, bireylerin korunduğu, barındığı, beslenmelerinin sağlandığı bir toplumsal birimdir (Worsley, 1980, 168:Akt: Kulaksızoğlu, 2011:85).

Aile çocuğun ruhen ve bedenen sağlıklı ve mutlu bir hayat sürmesi için gerekli olan bakımı, korumayı, sevgi dolu bir ortamda yaşama ve yetiştirme hakkını sağlamakla yükümlü en küçük kurum olarak bilinmektedir. Çocuğun korunması kişiliğinin gelişimi çocuğa gerekli ilgi ve desteğin sağlanması konusundaki anahtar rollerine rağmen aileler zaman zaman bu ideal ortamı sunmayı başaramazlar (Polat, 2001, Akt: Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

Ergenlik dönemindeki gençlerden gelen istekler ve yeni arayışlar, bir anlamda aile sisteminin değişmesine, ailedeki güç dengesinin sarsılmasına yol açar. Her zaman olduğu gibi, aile içindeki değişmeye karşı ana-baba, eski dengesini ve eski otoritesini korumak için çaba gösterir ve ergenin arzularına karşı direnir (Kulaksızoğlu, 2011:87).

Çocuklar aile içinde anne babalarından tek yönlü olarak etkilenmezler. Çocuk ve ergenler anne babaları tarafından sosyalleştirilirken, anne babalar da onlardan etkilenir. Bu karşılıklı “sosyalleşme” süreci çocuk ve anne-babanın etkileşimi devam ettikçe yaşanır(Santrock, 1993: 187-188, Akt: Kulaksızoğlu, 2011). Ailede anne babalık rolleri, evliliğe ait tutumlar ve ergen tavırları, aile içi etkileşim yoluyla biçimlenirler (Kulaksızoğlu, 2011:83).

Aile içindeki etkileşim tarzı, ergenin bireyselleşmesi ve toplumsallaşması açısından önemlidir. Anne-babanın gençle kurdukları ilişki düzeyi, onun özgüven duygusunu olumlu ya da olumsuz yönde etkileme özelliğine sahiptir. Anne ve babanın birbirleriyle olan ilişkilerinin sağlıklı olması gencin onlara olan güven duygusunu olumlu yönde etkilerken, anne-baba arasındaki sağlıklı ilişkiler ise, genci olumsuz yönde etkileyerek onun psikolojik durumunun bozulmasına, aile, arkadaş ve okul çevresiyle olan ilişkilerinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilir. Bu durumda ise ergenin ya grup dışına itilmesi ya da normlardan sapan davranışlar sergileyen gruplara [örneğin gençlik çetelerine (juvenile gangs)] katılması söz konusu olabilir (Avcı, 2006).

Ergenlik çağındaki gençlerle yapılan araştırmalar, bu gençlerin sorunlarının, bulundukları yaş grubuna, okula devam edip etmemesine, anne-babasının gence karşı olan tutumuna, gencin zekasına, çevresi tarafından kabul edilme derecesine göre değiştiğini göstermiştir (Kulaksızoğlu, 2011:76).

Lise son sınıfta okuyan gençler üzerine yapılan bir araştırmada en çok aşağıdaki konularda ergenlerin anne-baba ile çatışmaya girdikleri saptanmıştır;

Anne-babası tarafından eleştirilmek,

Sağlık durumları ile çok ilgilenilmesi

Evde temizlik konusunda titiz davranılması,

Bir konunun çok uzatılması,

Aşırı şekilde nasihat edilmesi,

Üstlerine çok düşülmesi,

Anne-babanın onu anlamaması,

Akşamları eve geç gelmeye izin verilmemesi,

Evde azarlanması,

Anne-babasının her şeyini öğrenmek istemesi,

Anne-babası tarafından dağınık olduğunun söylenmesi,

Okuldaki ders başarısının tenkit edilmesi,

Ailesinin ona baskı yapması,

Anne-babasının yanında tartışması

Bir bireyin aileye, okula vb. kişi veya kurumlara olan sosyal bağı arttıkça, sapma davranışlarına yönelmesi daha az ihtimal taşımaktadır (Özbay, 2004.Akt: Uluman, 2011).

Aile içinde yaşanan bütün durumlar çocuğun ruhsal gelişiminde belirleyicidir. Aile içinde yaşanan olumsuzluklar bazen çocuğun içinden çıkamayacağı bir hal alabilir veya çocuk bunları anlamakta güçlük çekebilir. Bazen de çocukta aileden uzaklaşma düşünceleri oluşabilir. Evden kaçan çocukların büyük bir bölümü aileleriyle sorun yaşamakta veya aile içinde uygun olmayan davranışlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bazı ailelerde de ebeveynler ve çocuklar sağlıklı bir iletişimin kurulamaması veya çocuğun ihmali çocuğun evden soğumasına neden olabilmektedir (Dönmez, 2007:428).

2.9.Aile İşlevleri

Toplumun en küçük birimi olan ailenin, insan hayatında önemli bir yeri vardır. Kişilerin beden ve ruh sağlığı için gerekli sevgi, şefkat, yakın ilgi ve bakım bulabilecekleri en doğal ve tek ortam ailedir (Güran, 1983; Akt: Bulut, 1993). Bireyin yaşamından doyum sağlaması, işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun kişi olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanır (Bulut, 1993).

Ailenin bazı temel fonksiyonları insan neslinin devamı, çocuğun yetişmesi, aile üyelerinin bakımı, sevgi, gelişme ve disiplini sağlamak ve destekleyici bir çevre temin etmek olarak sayılabilir. Gelişme aşamasına, yerel koşullara, kültür ve ailenin yapısına dayalı olan diğer fonksiyon ve ilişkiler ise giderek ailenin kendi dışındaki ilişkilerle olan etkileşimiyle gerçekleşmektedir. Bunlar üretim faaliyetleri, ev işleri, sosyal ve kültürel normları, beklentileri öğrenme; eğitim, sağlık ve beslenme ile diğer sosyal faaliyetlerdir. Bunların yanı sıra, değerlerin yeni kuşaklara aktarılması,

korunması ve değişmesi, iletişim ve problem çözümü gibi faaliyetleri de içerir. Ailenin yaşam döngüsü, çocuksuzluk, hamilelik, çocuk yetiştirme ve okul sistemiyle bütünleşme gibi ailenin fonksiyonlarını etkileyen unsurlardan bazılarıdır (Kut, 1994).

Ailenin işlevleri kolaylaştırıcı, arabulucu, uyum sağlayıcı ve birbirinden farklı yetenek ve potansiyele sahip üyeler için koruyucu bir sistem olarak ifade edildiğinde, esas görevleri üyelerinin kapasitelerini geliştirmek, çocukların sosyalizasyonunu gerçekleştirmek, üyelerinin işlevselliklerini sürdürdükleri organizasyonların taleplerini karşılamalarında yardımcı olmak, ailenin refahı için gerekli olan fiziksel ve ruhsal çevreyi oluşturarak üyelerin doyum sağlamasını temin etmektedir (Kut, 1994).

Ogburn (1973), ailenin işlevlerini yedi grup altında toplamıştır. Bunlar ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimini planlamak, dinsel eğitim vermek, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması ve karşılıklı sevgi ortamı yaratmak gibi işlevlerdir.

Aile biyolojik, sosyolojik ve psikolojik yapısı dolayısıyla birey ve toplumun ihtiyaçları olan seks, üreme, korunma ve barınma, sevmeye ve sevilme, sevgiyi paylaşma, bağımlı ve bağımsız olma, ait olma, statü edinme, güven, kendini gerçekleştirme, çocukların bakımı ve eğitimi, toplumsal töre ve ideallerin, kazanılan mal ve bilgilerin yeni nesillere aktarımı gibi pek çok görevi yerine getirmektedir. Aileler toplumdan topluma ve aynı toplum içinde farklılık gösterse de işlevleri üreme yoluyla neslin devamlılığını sağlama, üyelerinin sosyal, psikolojik, ekonomik ve eğitimsel doyumlarını sağlamak şeklinde evrenselleşmiştir (Özgüven , 2001; Akt: Çakıcı, 2006).

Epstein ve Bishop (1983) sorunlarını bir araya gelerek çözebilen, birbirlerine duygusal olarak bağlı ve özgürlüklerini önlemeyecek şekilde ilgili, herkesin kendinden beklenen rolü etkili bir biçimde yerine getirebildiği, birbirlerinin davranışlarını aşırıya kaçmayacak şekilde kontrol edebilen ve aralarında açık, rahat, dolaysız bir iletişim bulunan aileleri, işlevlerini yerine getirebilen sağlıklı aileler olarak tanımlamaktadırlar. Bu yazarlara göre yukarıda ifade edilen her işlev, aile sisteminin bir parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle sadece tek bir işlevin anlaşılması ailenin tümü hakkında bilgi veremez ve hiçbir işlev de sistemin

tümünden ayrıştırılamaz. Yani ailede tüm işlevler birbirine bağlıdır. Örneğin aile içi iletişim açık veya dolaysız değil ise diğer işlevlerin de beklenen düzeyde yerine getirilmesi olanaksızdır. O halde herhangi bir işlevde meydana gelebilecek bozulma diğerlerini de etkileyecektir (Bulut, 1993).

Ailenin yaşam döngüsü boyunca aile üyeleri ve bir bütün olarak ailenin yaşaması, büyümesi (gelişmesi) ve sürekliliği için belirli gelişimsel görevlerini yerine getirmesi gerekir (Nye, 1973; Akt: Duyan, 2000).

Duvall (1972:56-57) ailenin gelişimsel görevlerini sekiz temel görev olarak sıralamıştır;

- 1) Fiziksel görevler (Barınma, yiyecek, giyecek, tıbbi bakım sağlama)
- 2) Kaynakların dağılımını sağlama (ailenin ihtiyaç ve giderlerini karşılama, maddi ihtiyaçları karşılama, yer, otorite, duygu ve saygı sağlama).
- 3) İş dağılımı (Kimin ne yapacağına karar verme, aile üyelerinin bakımı, gelir sağlama için sorumluluk yükleme, ev işlerinin yürütülmesi vb. görevler)
- 4) Üyelerin sosyalizasyonunu sağlama.
- 5) Neslin devamını sağlama.
- 6) Kuralların ve normların yeni nesle öğretilmesini sağlama.
- 7) Üyelerin topluma katılımlarını sağlama (Okula, örgütsel yaşama, siyasal-ekonomik sistemlere uyum sağlamalarına yardımcı olma, dışarıdan gelen olumsuz etkilere karşı aile üyelerini koruma).
- 8) Motivasyon ve moralin devamını sağlama (Başarıda üyelerini ödüllendirme, bireylerin kabul gereksinimini doyurma, destekleme, duygu sağlama, kişisel-ailesel krizlerin çözümüne yardımcı olma, yaşam felsefelerini oluşturma ve ailede sadakat duygusunu geliştirme).

Lewis, Beavers, Gosselt ve Philips işlevlerini beklenen düzeyde yerine getiren aileleri fonksiyonel aileler; aile içi etkileşimin bozuk olması nedeniyle

işlevlerini yerine getiremeyen aileleri de fonksiyonel olmayan aileler olarak tanımlamışlardır (Andrews, 1979; Akt:Bulut, 1993).

İşlevsel açıdan aile türleri, sağlıklı ve sağlıklı aile olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Üyelerine sevgi, güven, ait olma duygularını veren, onların ihtiyaçlarını karşılayan ve gerekli durumlarda özerk olmalarını engellemeyen aile fonksiyonel ailedir. Fonksiyonel aile sağlıklı ailedir (Bulut, 1993). Sağlıklı ailenin üyeleri ruhsal açıdan doyumludur. Başarıları aile içinde değerlendirilir ve ne tür isteklerinin reddedileceğini bilirler. Sağlıklı aile esnektir, yeni durumlara göre yeni davranış yöntemleri geliştirebilir. Buna karşılık üyeleri birbirleri ile az konuşan, açık bir iletişim içinde olmayan, aileyi ilgilendiren konularda birlikte konuşup çözüm aramayan, üyeleri birbirine gerçek yakınlık duymayan, birbirlerine olumsuz duygular besleyen aileler ise sağlıklıdır (Glick ve Kessler, 1980). Sağlıksızlık, genellikle aile üyelerinden birinin fiziksel, ruhsal ya da sosyal rahatsızlığı ile de ortaya çıkar. Sağlıksız ailenin de bunu bireylerine geçirmemesi olanaksızdır (Bulut, 1999).

2.10.Aile Yaşam Döngüsü ve Ergen Çocuklu Aileler

Aile yaşam döngüsü, aileyi zaman süreci içinde bir sistem olarak gösteren ve bir ailenin yaşamında önemli olan aşama ya da olaylar dizisidir. Başka deyişle, ailenin kurulduktan sonra üyelerinin tamamını kaybedinceye kadar geçen zaman içinde çeşitli gelişimsel dönemleri yaşamasıdır (Turan, 1999: 132).

Aile Yaşam Döngüsü; aile yapısında ve örgütünde meydana gelen değişiklikler olarak tanımlanmaktadır. Buna göre aileler, birbirini takip eden aşamaları izleyen bir süreç yaşarlar (Nye, 1973; Akt: Duyan, 2003).

Aile Yaşam Döngüsü'ne göre Ergenlik Çağında çocuğu olan aileler, genellikle büyüklük sınırlarına ulaşmıştır ve bütün üyeler aynı evde yaşamaktadır. Bu döngünün temel konuları, çocuklar için okul, meslek seçimi üzerinde yoğunlaşmakta; çocuklarda cinsellik, bağımsız olma duygusu ve hareketlilik gitgide artmakta; sigara, alkol, uyuşturucu kullanma kaygıları ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar ailede bunalımlara yol açabilir; ergenlerle birlikte ana-babalar da bundan etkilenir. Ailede ebeveynler ve çocuk arasında çatışmalar yaşanır. Aile içindeki kuşak çatışması toplumdaki kuşak çatışmasından daha küçük çaplıdır, çünkü ailedeki

kuşaklar birbirlerine daha fazla benzemektedir. Aile içinde yaşanan kuşak farklılığı, ailenin toplumsallaşma ve kültürel aktarım konularındaki güçlüklerini yansıtmaktadır. Gençler kuşaklar arasında algıladıkları farklılıkları abartırken, ana-babalar, özellikle büyük ebeveynler, aynı farklılıkları küçümsemek eğilimindedir (Duyan, 2003).

Sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı ebeveynler, çalışma yaşamına daha yoğun olarak katılmakta ve dolayısıyla çocukları ile daha az zaman geçirebilmektedirler. Kadınlar çocukların bakım sorunu nedeniyle eğer iş yaşamından uzaklaşmışsa, iş yaşamına geri dönebilir. Geniş aile (Büyük ebeveynler ve yakın akrabalar) ile ilişkilerde azalmalar söz konusu olabilir. Ergenler de duygusal destek için kendi arkadaşlarına yönelmektedir. Böylece ailenin üyelerine duygusal destek sağlama işlevinde tehditler oluşmaya başlar. Bu tehdit alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde daha fazla görülmektedir (Carte ve Mcgoldrick, 1999; Akt: Çamur Duyan, 2003).

Ebeveynler evlilik yaşamları ve meslekleri ile ilgili yeni değerlendirmeler yapmaya başlar. Özellikle birden fazla çocuğu olan ebeveynler, ailenin ekonomik durumundan dolayı, çocuk bakımı ve evin ihtiyaçlarını karşılamak için daha çok çalışmak zorunda kalabilir (Blacker, 1999; Akt: Çamur Duyan, 2003).

Üç nesil arasındaki ilişkilerde değişiklikler meydana gelmektedir. Ebeveynler ve büyük ebeveynler ilişkilerini yeniden tanımlama yoluna gidebilirler; büyük ebeveynlerin bakım sorunları gündeme gelebilir. Ebeveynler ve ergenler arasında yaşanan sorunların çözümünde, ebeveyn daha çok geçmiş yaşam deneyimine dayalı olarak çözümler bulmaya çalışabilir ve kendi ebeveynlerinin yaptığı hataları da yineleyebilir (Henry ve Peterson, 1995; Akt: Özel İhtisas Komisyon Raporları, 2002).

2.11. Konuya İlişkin Araştırmalar

Evlilik, resmi, duygusal, davranışsal ve biyolojik yönleri olan sosyal bir sistemdir. Evlilik kurumu kültürle göre farklı şekillerde anlamlandırılmaktadır. Modern evlilik, es seçiminde ve ilişkide özgürlüğü, cinsellikle eşitliği ve yakın ilişkiyi de kapsamaktadır. Evlilik uyumu, bir evliliğin zorunlu ve gönüllü

niteliklerinin bir dengeye ulaşması, seklinde tanımlanmaktadır (Tutarel - Kıslak, 1999).

Aile bir bütündür ve evlilik ailenin temellerinin oluşumunda önemli bir role sahiptir. Eşler arasındaki ilişkinin anlaşılması, aile yapısının iyi bir şekilde değerlendirilebilmesi için önemlidir. Aile sistemlerinin anlaşılmasında, eşler arasındaki ilişkinin biçiminin irdelenmesini gerekli kılmaktadır. Ailedeki duygusal rahatsızlıkların, evlilik çatışmasının, evlilikle ilgili doyumsuzluğun, sadece eşleri değil, çocukları da olumsuz olarak etkileyebileceği vurgulanmaktadır. Sağlıklı bir aile ve evlilikte eşlerin uyumu, çocukların sosyalleşmesi için de önemli rol oynamaktadır (Olson, 1993).

Birçok evlilikte çatışma yaşanır ve bu durum çocuklar için stres vericidir. Çocukların anne-babalarının yasadıkları çatışmaya maruz kalmaları, problem çözme becerilerini ve basa çıkma mekanizmalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşanan bu çatışmalara çocuklar, kızgınlık, öfke, saldırganlık, korku gibi duygusal ve davranışsal tepkiler verebilmektedirler. Ayrıca çocuklar model alma yoluyla öğrendikleri için antisosyal davranışları ve kişilerarası ilişkilerde çatışma yaşamaktadırlar (Grych ve Fincham, 1990; akt: Yılmaz, 2000).

Bandura ve Walters (1959), çocuklarına karşı katı bir tutum sergileyen annelerin, eşleri ile ilişkilerinin bozuk olduğunu, onlardan sevgi ve yakınlık görmediklerini belirtmişlerdir. Belsky (1984), yaptığı bir araştırmada, eşine karşı düşmanlık duyguları olan annelerin çocuklarına karşı, fiziksel şiddet kullandıklarını göstermiştir (Akt;Dönmezer, 1999).

Eşler arasındaki çatışmanın ve boşanmanın çocuklardaki davranış ve uyum problemleri ile ilişkisini incelediği araştırmada Özen-Sirvanlı (1998), 5, 10, 13, ve 16 yaş grubunda çocuğa sahip ailelerle çalışmıştır. Araştırmaya katılan ailelerin bir bölümü çatışmanın çok fazla olduğu ailelerden, bir bölümü çatışmasız aileler, diğer bölümü ise boşanmış ebeveynlerden oluşturulmuştur. Araştırmada çocukların gösterdikleri davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek düzeylerinin cinsiyete ve yasa göre farklılaşıp farklılaşmadığı irdelenmiştir. Bu çalışmada eşler arasındaki uyumu ebeveynler değerlendirmiştir. Elde edilen bulgulara göre; çatışmalı ve boşanmış ailelerin çocuklarının, çatışmasız ebeveynlerin

çocuklarına göre problem ve kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu, çevrelerinden daha az sosyal destek aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca eşler arasındaki evlilik uyumu azaldıkça çocukların davranış ve uyum problemlerinin arttığı gözlenmiştir.

Markiewicz, Doyle ve Brendgen (2001), yaptıkları çalışmada; ergenlerin anne babalarının evlilik kalitelerini algısı, annelerinin kişiler arası ilişkilere girme düzeyleri ile ergenlerin anne-babalarına bağlanmalarının arkadaşlık ilişkileri ve sosyal işbirliği ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini; 69 ergen oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda; ergenlerin evlilik kalitesi algılarının, anne-baba ve arkadaşlarıyla yakından ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Ergenlerin arkadaşlarına karşı duydukları ilişkinin güveni en iyi arkadaş kalitesini belirlemiştir. Anne- babaların evlilik kalitesi ile birlikte annelerin sosyal işbirliği kalitesinin de ergenlerin sosyal davranışlarını belirlediğini, sosyal davranışın da ergenin arkadaşlık kalitelerini ve arkadaşlarıyla olan davranışlarında belirleyici rol oynadığını göstermiştir.

Yılmaz (2000), yaptığı çalışmada eşler arasındaki uyumun ve ebeveyn- çocuk etkileşiminin, çocukların akademik başarıları ve benlik algıları ile onların ilişkilerini farklı yaş gruplarına göre ilişkisini incelemiştir. 188'i İlköğretim, 173'ü lise ve 173'ü üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 534 denek araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Çiftler Uyum Ölçeği”(ÇUÖ), “Anne-Baba Tutum Ölçeği” (ABTÖ), “ Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği”, “Ergenler İçin Benlik Algısı Ölçeği” ve “Üniversite Öğrencileri İçin Benlik Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; ilköğretim dönemindeki öğrencilerin sadece Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi boyutundan aldıkları puanlar ile annenin Çiftler Uyum Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki; üniversite öğrencilerinin ise sadece Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi/özerklik boyutundan aldıkları puanlar ile annenin Çiftler Uyum Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon anlamlı bulunmuştur. Lise öğrencilerinde ise Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları ile annenin Çiftler Uyum Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon anlamlı olmadığı görülmüştür.

Aynı çalışmada eşler arasındaki uyumun, çocuğun algıladığı anne-baba tutumunun, annenin eğitimi ve çocuğun cinsiyetinin çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarılarını ve benlik algılarını yordama da anlamlı katkılarının

olup olmadığı da incelenmiştir. Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre; akademik başarıyı, ilköğretim dönemindeki öğrencilerde annenin eğitim düzeyinin; lise öğrencilerinde cinsiyetin ve ABTÖ' nün psikolojik özerklik boyutunun; üniversite öğrencilerinde ise sadece cinsiyetin anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca benlik algısı alt ölçeklerine göre sonuçlar incelendiğinde; esler arasındaki uyumun, lise öğrencilerinde davranıştan hoşnut olma ve bütünsel öz-değer alt ölçeklerini; üniversite öğrencilerinde ise atletik yeterlik ve anne-babayla ilişkiler alt ölçeklerini yordama da anlamlı katkılarının olduğu görülmektedir (Yılmaz, 2000).

Yılmaz (2000), ayrıca ilköğretim dönemindeki çocukların anne ve babası arasındaki uyumu algılamalarını ölçmek amacıyla ikinci bir çalışma yapmıştır. Sonuçlar; annenin algıladığı eşler arasındaki uyum ile çocukların algıladıkları eşler arasındaki uyum arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermiştir. Ayrıca birinci çalışmadan farklı olarak, ikinci çalışmada çocukların algıladıkları uyumun benlik algısının akademik yeterlik, davranıştan hoşnut olma ve bütünsel öz-değer alt ölçeklerini yordama da anlamlı katkıları olduğu tespit edilmiştir.

Einsign, Scherman ve Clark (1998), anne-babaya bağlılık, aile yapısı ve anne baba çatışması ile boşanmanın gençlerin anne-babalarıyla olan yakın ilişkilerini etkileyip etkilemediğini belirlemek amacıyla 101 kolej öğrencisi üzerinde çalışma yapmışlardır. Örneklemdeki öğrencilerden 39'unun ailesi boşanmış, 62 öğrenci ise ailesiyle birlikte yaşamaktadır. Sonuçlar; eşler arasındaki çatışma arttığında ebeveyn çocuk ilişkisindeki yakınlığın ve gençlerin duygusal ilişkilerindeki samimiyetin de azaldığını göstermiştir. Araştırmanın bulgularına göre, evlilik çatışmasının çocukların iyi olma durumlarına bağlı olarak boşanmadan daha önemli bir değişken olduğu belirtilmiştir.

Çelik (1997), evlilik doyumu ile çocukların ebeveynlerini algılamaları ve ebeveynlik uyumu arasındaki ilişkileri incelediği araştırmada; 100 evli çift ile onların okul öncesi çocuklarının her birinden ve bu çocukların öğretmenlerinden veri toplamıştır. Araştırmada veri toplamak için katılımcılara; Dyadic Uyum Ölçeği (DAS), Ebeveyn Davranış Araştırma Ölçeği (PARI), Çocuk Davranış Listesi (CBCL), Öğretmen Rapor Formu (TRF) ve Demografik Bilgi Formu uygulanmıştır. Bulgular; evlilikte doyum, ebeveynlik uyumu ve anne-babanın çocuğun uyumu ile

ilgili algısı arasında önemli bir korelasyon bulunmadığını ortaya koymuştur. Ancak annelerin, evlilik uyumu ve ebeveynlik uyumu arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Çocukların cinsiyetinin, ebeveynlerin evlilik doyumu, ebeveynlik uyumu ile ebeveynlik algısına ve çocukların uyumuna etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları (ölçek maddelerinin belirlenmesi için madde havuzunun oluşturulması, verilerin toplanması, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, bu çalışmalar sırasında kullanılan istatistiksel yöntemler, ölçeğin yanıtlanması, puanlanması) ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1.Araştırma Modeli:

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve ordadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2005, s.77).

3.2.Araştırmanın Evreni:

Araştırmanın evreni 12-15 yaşları arasındaki, İzmir İli Buca ve Karşıyaka merkez ilçelerindeki ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır.

3.3.Araştırmanın Örnekleme:

Araştırmanın örnekleme, İzmir İli Merkez İlçeleri Buca ve Karşıyaka’da bulunan farklı sosyo ekonomik düzeyi de temsil etmesi bakımından MEB’e bağlı 4 devlet okulu amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Tipik durum örnekleme, araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olan bir durumun belirlenerek bu örnek üzerinden bilgi toplanmasını gerektirir (Büyüköztürk ve diğ. 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu okullarda öğrenim gören 511 öğrenci araştırmanın örnekleme dahil edilmiştir. Aşağıda Tablo1’de örnekleme ilişkin tanıtıcı bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma soruları için seçilen örnekleme ilişkin betimsel veriler

Sosyoekonomik düzey	Cinsiyet	Sınıf Düzeyi			Tüm örneklem içindeki oranı
		6	7	8	
Düşük	Kız	4	3	5	12
		33,3%	25,0%	41,7%	100,0%
	Erkek	9	4	3	16
		56,3%	25,0%	18,8%	100,0%
	Toplam	13	7	8	28
Orta	Kız	59	43	47	149
		39,6%	28,9%	31,5%	100,0%
	Erkek	41	34	57	132
		31,1%	25,8%	43,2%	100,0%
	Toplam	100	77	104	281
Ortanın Üstü	Kız	34	27	16	77
		44,2%	35,1%	20,8%	100,0%
	Erkek	41	19	35	95
		43,2%	20,0%	36,8%	100,0%
	Toplam	75	46	51	172
Yüksek	Kız	5	2	1	8
		62,5%	25,0%	12,5%	100,0%
	Erkek	11	7	4	22
		50,0%	31,8%	18,2%	100,0%
	Toplam	16	9	5	30
TOPLAM		204	139	168	511

3.4.Uygulamanın Yapıldığı Okullar:

Uygulama yapılan kurumlar aşağıdaki gibidir;

-Buca Hüseyin Avni Ateşoğlu Ortaokulu (Milli Eğitim Bakanlığı),

-Buca Toki Ortaokulu (Milli Eğitim Bakanlığı),

-Buca Sevgi Ferit Akın Ortaokulu (Milli Eğitim Bakanlığı),

-Karşıyaka Mavişehir Ortaokulu (Milli Eğitim Bakanlığı).

3.5. Veri Toplama Araçları:

Bu bölümde kişisel bilgi formu ve ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum ölçeği geliştirme çalışmalarına yer verilmiştir.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu:

Ergenlere yönelik geliştirilen ve uygulanan Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyumu Ölçeği ile birlikte yaş, cinsiyet, ailenin ortalama gelir düzeyi, anne babanın evlilik süresi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuğu olduğu, annenin ve babanın öğrenim durumu, annenin ve babanın mesleğine, yönelik bilgileri içeren sorular Kişisel Bilgi Formunda yer almaktadır.

3.5.2. Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyumu Ölçeği:

Araştırmanın alt sorularına cevap bulmak üzere kullanılabilecek bir ölçek bulunamadığından araştırmacı tarafından hazırlanan Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyumu Ölçeği'nin hazırlanma sürecinde; EABUÖ geçerlik çalışması olarak yapı geçerliği çalışmalarının bulguları; ölçeğin güvenirliğiyle de ilgili olarak madde-toplam puan korelasyonları, iç tutarlılık katsayıları, test-tekrar test güvenirliğine ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Madde havuzu oluşturma çalışmaları, alan yazını taranarak, 12-15 yaş arası ergenlere anne baba uyumuna yönelik algıları ile ilgili sorular sorularak, çeşitli eş uyum ölçeklerinden yararlanılarak, araştırmacının gözlem ve düşüncelerine dayanarak oluşturulmuştur. İlk oluşturulan madde havuzunda 54 madde vardır. Geçerlilik çalışmaları sonucunda madde sayısı 43'e düşmüş, yapı geçerliği analizleri ile ölçeğe 19 maddelik son hali verilmiştir. (Bkz. Ek1.)

Örnekleme grubundaki ergenlerin bu maddelerde belirtilen her zaman, sıklıkla, ara sıra, nadiren, hiçbir zaman arasında değişen likert tipi bir derecelendirmeyi kullanarak yanıtlamaları istenmiştir. Ölçekten alınacak en yüksek puan 95, en düşük puan ise 19'dur.

Yüksek puan ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeylerinin yüksekliğine işaret etmektedir. Ölçekteki olumsuz anlam içeren 2 madde ters

çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçekten yüksek puan almak ergenin algıladığı anne baba eş uyum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

3.5.2.1 Geçerlilik Çalışması

Ölçek geliştirme çalışmaları çerçevesinde geçerlilik çalışması için dört akademisyen, üç evlilik ve aile terapisti, üç psikolojik danışman, iki Türkçe dil uzmanı, iki Ölçme değerlendirme uzmanı olmak üzere toplam 14 kişi ile çalışılmış öneri alınmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde geçerliliğini gerçekleştirmek amacıyla madde havuzunun verildiği uzmanlardan görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretim elemanları ve uzman psikolojik danışmanlardan maddelerin uygunluğunu (uygun ve uygun değil) değerlendirmeleri istenmiş varsa maddeler hakkında önerilerine başvurulmuştur. Ayrıca, öğretim elemanlarının bir kısmı, bazı maddelerin farklı biçimde formüle edilmesi, çıkartılması ve yeni maddelerin eklenmesine yönelik önerilerde bulunmuştur. Bu görüşler göz önüne alınarak maddelerde gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

3.5.2.2.Yapı Geçerliği

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeylerini belirlemeye yönelik yapı geçerliği çalışmasını yapmak amacıyla 12-15 yaş arası ergenler örnekleme dahil edilmiştir. Bu örnekleme amaçlı örnekleme yolu ile seçilmiştir. Amaçlı örneklemede örnekleme oluşturan elemanlar araştırmacının araştırma problemlerine cevap bulacağına inandığı kişilerden oluşur. Deneklerin belirlenmesindeki ölçüt araştırmacının yargısıdır.

İzmir İli Buca ve Bornova İlçelerinde bulunan MEB'e bağlı 1 devlet ve 1 özel olmak üzere iki ortaokulda öğrenim gören 205 öğrenciye ulaşılmıştır. 205 öğrencinin 105 'i kız, 100'ü erkektir. EABUÖ betimsel istatistikler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2. EABUÖ ilişkin betimsel veriler

Sosyoekonomik düzey	Cinsiyet	Sınıf Düzeyi			Tüm örneklem içindeki oranı
		6	7	8	
Düşük	Kız	0	1	2	3
		,0%	33,3%	66,7%	100,0%
	Erkek	1	2	3	6
		16,7%	33,3%	50,0%	100,0%
	Toplam	1	3	5	9
Orta	Kız	6	26	21	53
		11,3%	49,1%	39,6%	100,0%
	Erkek	2	38	15	55
		3,6%	69,1%	27,3%	100,0%
	Toplam	8	64	36	108
Ortanın Üstü	Kız	3	17	12	32
		9,4%	53,1%	37,5%	100,0%
	Erkek	4	8	12	24
		16,7%	33,3%	50,0%	100,0%
	Toplam	7	25	24	56
Yüksek	Kız	4	10	3	17
		23,5%	58,8%	17,6%	100,0%
	Erkek	4	6	5	15
		26,7%	40,0%	33,3%	100,0%
	Toplam	8	16	8	32
TOPLAM		24	108	73	205

Yapı geçerliği için 43 maddeden oluşan ölçek Sevgi Ferit Akın Ortaokulu ve Tevfik Fikret Ortaokulu'nda 3 hafta ara ile 2 uygulama yapılmıştır. Örnekleme oluşturan öğrencilere çalışmanın yönergesi, amacı ve ölçek doldurulurken dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilmiştir. Ölçeği doldurma esnasında anlaşılmayan noktalar öğrencilere açıklanmıştır. Ölçek ortalama 20-25 dk. içerisinde doldurulmuştur. Elde edilen veriler bilgisayara girilirken eksik doldurulan ya da hiç doldurulmamış ölçekler değerlendirmeye alınmadan örneklemden çıkarılmıştır.

3.5.2.2.1. Faktör Analizi Bulguları

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri ölçeğinin yapı geçerliğini sınamak amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi çalışması yöntemi olarak temel bileşenler analizi kullanılmıştır.

Maddelerin hangi faktörlere yüklendiğini bulmak amacıyla dik döndürme yöntemlerinden varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Varimax döndürme yöntemi basit yapıya ve anlamlı faktörlere ulaşmak amacıyla kullanılmaktadır (Tavşanlı, 2002).

Maddelerin hangi bileşenlere yerleştirileceği aşağıda belirtilen ölçütlere göre belirtilmektedir.

- Her bir bileşenin öz değerinin en az 1.00 olması
- Her bir bileşendeki maddelerin faktör yüklerinin en az .30 değerine sahip olması.
- Maddelerin faktör yükleri arasında en az .10 farkın olması. (Bökeoğlu,2010)

Ölçeğin ilk hali 43 madden oluşmakta iken maddelerin faktörler altında açıkladıkları varyansın bulaşık (<10) olması sebebiyle sırasıyla 16, 33, 8, 13, 2, 37, 38, 19, 9, 4, 3, 11, 14, 43, 41, 5, 18, numaralı maddeler atılmıştır. Ölçek bu haliyle 5 faktörlü olmuş ancak 5.faktör altında yalnızca 1 madde kalmıştır. Bu sebeple 5. Faktör altında tek kalan madde yani 17. madde ölçekten çıkartılmıştır. Ölçek tekrar 5 faktörlü olmuş, 5.faktör altında olan 30. ve 28. Maddeler sırasıyla ölçekten çıkarılmış ancak maddelerin faktörler altında açıkladıkları varyansların bulaşıklığı nedeniyle sırasıyla 35, 7, 34. ve 23. Maddeler de ölçekten çıkartılmış, ölçeğe iki faktör altında toplanan 19 maddelik son hali verilmiştir.

Ölçeğin geçerliliği için yapılan faktör analizi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

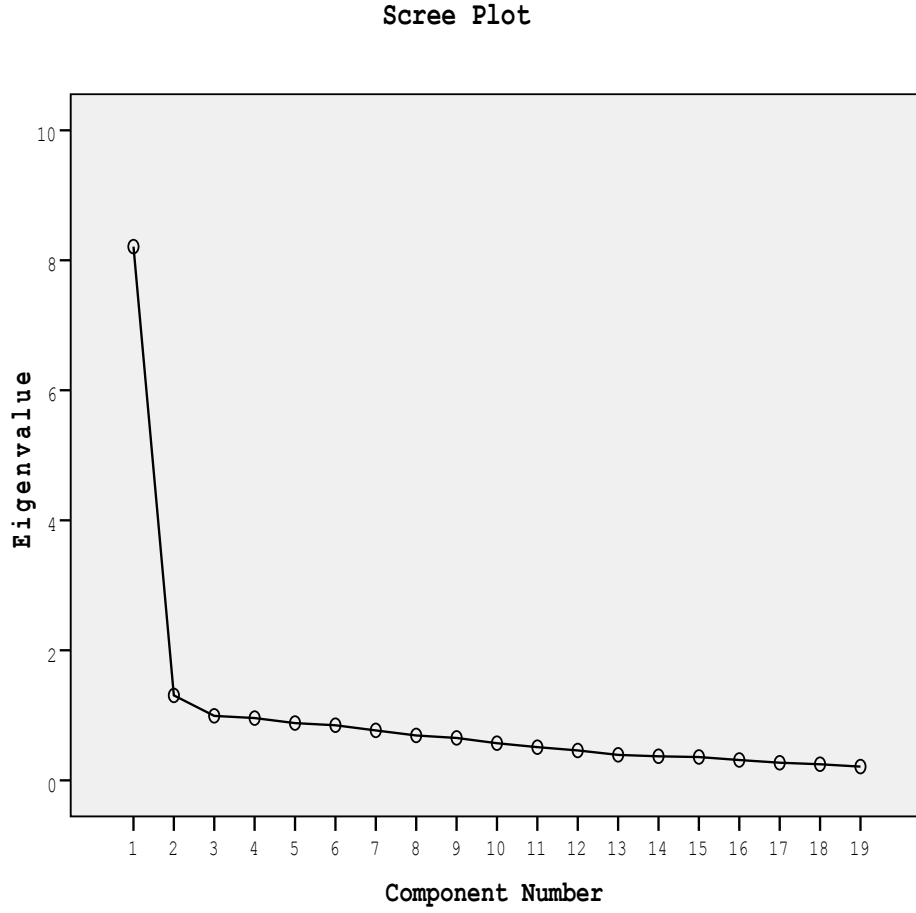
Tablo 3. Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Faktör Ortak Varyansı	Faktör-1 Yük Değeri	Döndürme Sonrası Yük Değeri	
			Faktör 1	Faktör 2
M1	,631	,779	,470	,640
M6	,278	,521	,438	,293
M10	,517	,589	,713	,097
M12	,500	,691	,407	,578
M15	,508	,713	,524	,484
M20	,403	,565	,611	,171
M21	,422	,648	,505	,409
M22	,507	,708	,567	,430
M24	,517	,665	,674	,250
M25	,586	,762	,612	,460
M26	,541	,680	,690	,256
M27	,509	,710	,469	,538
M29	,496	,351	-,157	,687
M31	,585	,763	,593	,483
M32	,426	,532	,647	,083
M36	,560	,697	,326	,674
M39	,512	,676	,336	,632
M40	,604	,667	,220	,745
M42	,414	,627	,362	,532
Açıklanan varyans Toplam: %50,086 Faktör-1: %26,470 Faktör-2: %23,615				

Tabloda verilen çıktılarından analize alınan 19 maddenin özdeğeri 1 den büyük olan 2 faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu iki faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %50,086'dır. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan iki faktörün birincisinde ,438 ile ,713 arasında; ikincisinde ,532 ile ,745 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Buna göre analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan iki faktörün birlikte maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunluğunu açıkladıkları görülmektedir.

İki faktörlü Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Ölçeğinin 1. Faktörü 6, 10, 15, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 31 ve 32. numaralı maddelerden oluşmakta ve yapının % 26,470'ini açıklamaktadır. 2.faktörü 1, 12, 27, 29, 36, 39, 40 ve 42 numaralı maddelerden oluşmakta ve yapının % 23,615 ini açıklamaktadır.

Grafik 1. Faktör Analizi Saçılım Diyagramı

Analizde önemli faktör sayısı öz değer ölçütüne göre iki olarak tanımlanmıştır. Bu durum öz değere göre çizilen çizgi grafiğinde de açıkça görülmektedir. Grafikte 1.faktörden sonra ivmeli bir düşüş gözlenmektedir.

3.5.2.3. Ölçeğin Güvenirliği

Ölçeğin güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla test tekrar test yapılmıştır.

3.5.2.3.1. Test tekrar Test Sonuçları:

Tablo 4. Test Tekrar Test Sonuçları

			Yenitop	yenitop2
Spearman's rho	yenitop	Correlation Coefficient	1,000	,820(**)
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	205	205
	yenitop 2	Correlation Coefficient	,820(**)	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	205	205

$p < .01$

Tablo incelendiğinde ilk uygulama ile son uygulama arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r=0,82, p<.01$).

3.5.2.3.2. Cronbach Alpha Sonuçları:

Tablo 5. Cronbach Alpha Sonuçları-1

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,920	,924	19

Güvenirlik analizi sonucunda cronbach's alpha değeri yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Cronbach Alpha Sonuçları-2

	Madde çıkartıldığında ölçek ortalaması	Madde çıkartıldığında ölçek varyansı	Düzeltilmiş madde toplam korelasyonu	korelasyon	Madde çıkartıldığında cronbach's alpha kat sayısı
M 1	79,4488	114,337	,726	,636	,913
M 6	79,4049	116,840	,473	,315	,919
M 10	79,7366	112,617	,540	,389	,918
M 12	79,4341	116,531	,638	,503	,915
M 15	79,4780	115,437	,655	,551	,915
M 20	79,8293	113,113	,518	,396	,919
M 21	79,5756	113,491	,606	,454	,916
M 22	79,5707	114,158	,667	,536	,914
M 24	79,3902	116,553	,617	,551	,916
M 25	79,2976	116,073	,708	,643	,914
M 26	79,4488	116,425	,633	,544	,916
M 27	79,7756	111,400	,655	,552	,915
M 29	79,1073	123,626	,300	,285	,921
M 31	79,4439	114,376	,712	,649	,914
M 32	80,1268	115,180	,489	,314	,919
M 36	79,4683	114,201	,645	,560	,915
M 39	79,4927	113,977	,619	,556	,916
M 40	79,4195	115,902	,614	,508	,916
M 42	79,6732	115,437	,572	,428	,917

3.6.Verilerin Toplanması

Araştırma 2013-2014 öğretim yılı içerisinde tamamlanmıştır. MEB'den gerekli izinlerin alınmasının ardından, kurum yetkililerine araştırmanın amacı ve kapsamı açıklanmıştır. Okullarda bulunan 12-15 yaş arası ergenlere bulundukları okullarda uygulanarak; ergenlerin gönüllü olarak anketi cevaplandırmaları istenmiştir. Yapılan tüm uygulamalar sonucunda veriler analiz edilmek üzere bir araya getirilmiştir. Tüm veri toplama araçları araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

3.7.Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler SPSS 15.0 paket programına kodlanarak girilmiştir.

Araştırmanın alt sorularına yanıt bulmak amacıyla ergenlerin algıladıkları anne baba uyum düzeylerinde (sınıf, cinsiyet, yaş, aile gelir düzeyi, anne baba evlilik süresi, anne babanın kaç çocuğu olduğu, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğun, annenin ve babanın öğrenim durumu, anne ve babanın mesleğine göre) anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için her bir alt boyutta grubun dağılımının normalliği sınanmış tüm alt boyutlarda dağılım normalden farklı olduğundan Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testleri uygulanmıştır.

Mann Whitney U Testi, iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. Başka bir anlatımla, bu test iki ilişkisiz grubun, ilgilenilen değişken bakımından evrende benzer dağılımlara sahip olup olmadığını test eder.

Kruskal Wallis H Testi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eder. Bu analizde k tane örneklemin bir bağımlı değişkene ait puanları karşılaştırır. Bu test, puanların grup değişkenine göre oluşturulan her bir alt grupta normal dağılım ve varyansların eşitliği varsayımlarını gerektirmediği için “ilişkisiz ölçümlerde tek faktörlü varyans analizi” tekniğinin alternatifidir.

Sonuçların yorumlanmasında .01 ve .05 anlamlılık düzeyleri ölçüt alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.Araştırma Sorularını Yanıtlamak İçin Yapılan Analiz Sonuçları:

Araştırma sorularını yanıtlamak üzere seçilen örnekleme, İzmir İli Karşıyaka ve Buca merkez ilçelerindeki ortaokula devam eden 511 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklemden elde edilen veriler on bir alt araştırma sorusu kapsamında incelenmiş olup araştırma sorularına ve bu sorulara yönelik yapılan analiz sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

4.1.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle sınıf düzeyine göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 7. Sınıf seviyesine göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Sınıf	,262	511	,000	,773	511	,000

P<.01

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri sınıf düzeyine göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000$, $p < .01$] sergilemektedir.

Sınıf düzeyine göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal-Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Seviyesine göre ilişkisiz örneklem için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
6	204	268,49	2	7,738	,021
7	139	269,00			
8	168	230,07			

p<.05

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (2)=7.738, p<.05$].

6.ve 7.sınıf öğrencilerinde sıra ortalama değerleri daha yakın iken, 8.sınıf öğrencilerinde farklılık daha fazladır. Bu sonucun ergenlik duygusal durumuna ek olarak liseye geçiş ve sınav sürecinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

4.2.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle cinsiyete göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 9. Cinsiyete göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Cinsiyet	,351	511	,000	,636	511	,000

P<.01

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri cinsiyete göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) =.000, p<.01$] sergilemektedir.

Cinsiyete göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Mann Whitney U-testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 10. Cinsiyete göre Mann Whitney U-testi

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	246	250,55	61634,50	31253,500	,421
Erkek	265	261,06	69181,50		

p>.05

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$U=31253,500$, $p>.05$].

4.3.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu yaşa göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle yaşa göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

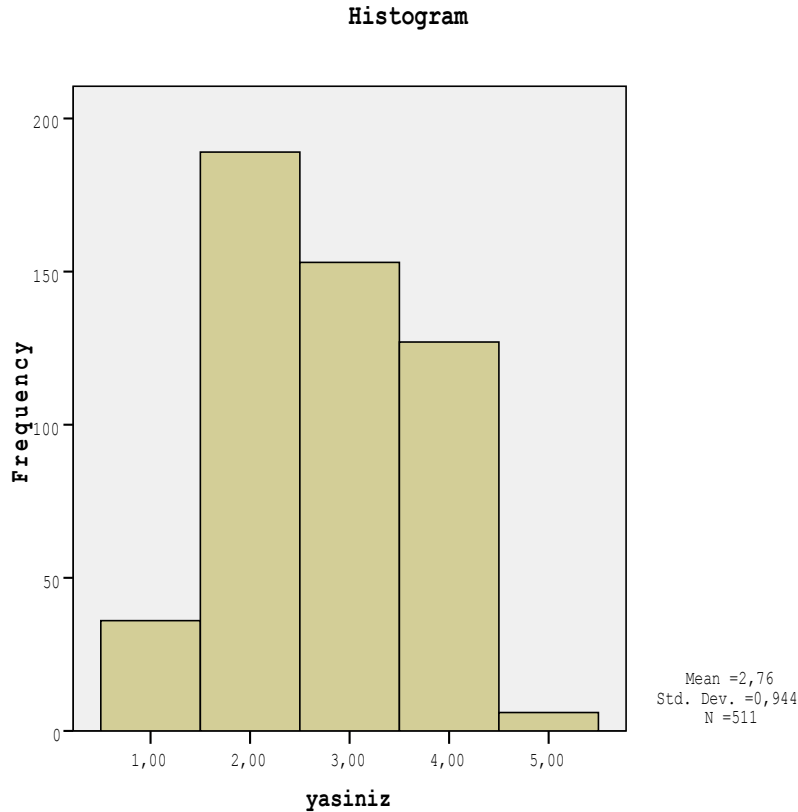
Tablo 11. Yaşa göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Yaş	,230	511	,000	,879	511	,000

$P<.01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri yaşa göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) =.000$, $p<.01$] sergilemektedir.

Grafik 2. Yaşa göre dağılım histogramı

Yaşa göre hazırlanan histogramdaki 1.00 verisi 11 yaşı; 2.00 verisi 12 yaşı; 3.00 verisi 13 yaşı; 4.00 verisi 14 yaşı ve 5.00 verisi 15 yaşı temsil etmektedir.

Yaşa göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal-Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 12. Yaş için ilişkisiz örneklemeler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
11	36	262,56	4	9,061	,060
12	189	274,69			
13	153	253,18			
14	127	234,89			
15	6	146,75			

$p > .05$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2(4)=9,061$, $p > .05$].

4.4.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle katılımcıların algıladıkları aylık gelir düzeyine göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 13. Algılanan aylık gelire göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Aylık gelir düzeyi	,325	511	,000	,805	511	,000

$P < .01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri algılanan aylık gelir düzeyine göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000$, $p < .01$] sergilemektedir.

Algılanan aylık gelir düzeyine göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken Kruskal Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 14. Algılanan aylık gelir için ilişkisiz örneklemeler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
Düşük	28	154,75	3	27,098	,000
Orta	281	241,56			
Ortanın üstü	172	287,47			
Yüksek	30	305,40			

$p<.01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri algılanan aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (3)=27,098$, $p<.01$]. Algılanan aylık gelir düzeyine göre gruplar arasındaki farklar incelendiğinde ve sıra ortalamaları dikkate alındığında sırası ile yüksek, ortanın üstü, orta ve düşük aylık gelire sahip anne babanın uyumunun azaldığı ergenler tarafından algılanmaktadır.

4.5.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle evlilik süresine göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 15. Evlilik süresine göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Evlilik süresi	,225	511	,000	,885	511	,000

$p<.01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri evlilik süresine göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) =.000$, $p<.01$] sergilemektedir.

Evlilik süresine göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken Kruskal Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 16. Evlilik süresi için ilişkisiz örneklemeler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
0-9	8	241,69	4	12,401	,015
10-14	144	265,18			
15-19	197	266,50			
20-24	112	257,28			
25 ve üstü	50	187,60			

$P < .05$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (4)=12,401, p<.05$].

4.6.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle çocuk sayısına göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 17. Ailedeki çocuk sayısına göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Çocuk sayısı	,292	511	,000	,856	511	,000

$p < .01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri kardeş sayısına göre (anne babanın kaç çocuğu olduğu) dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000, p < .01$] sergilemektedir.

Çocuk sayısına göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 18. Ailedeki çocuk sayısı ilişkisz örneklemeler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
Tek	70	296,46	3	25,702	,000
2	250	274,18			
3	114	233,84			
4 ve üstü	77	193,00			

p<.01

Ergenlerin algılanan anne baba eş uyum düzeyleri çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (3)=25,702$, $p<.01$].

Çocuk sayısına bağlı olarak algılanan uyum düzeyi arasındaki fark için sıra ortalamaları dikkate alındığında, çocuk sayısı arttıkça anne baba uyum düzeyinin azaldığı söylenebilir.

4.7.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu ailenin kaçınıcı çocuğı olduğuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğın seçileceğine karar vermek için öncelikle kaçınıcı çocuk olduğuna göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 19. Çocuk sırasına göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Kaçınıcı çocuk olduğü	,292	511	,000	,763	511	,000

p<.01

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri ailenin kaçınıcı çocuğı olduğuna göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000$, $p<.01$] sergilemektedir.

Kaçınıcı çocuk olduğuna göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 20. Çocuk sırası için ilişkisiz örneklemeler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
1	254	269,08	3	26,444	,000
2	169	264,28			
3	52	248,15			
4 ve üstü	36	136,19			

$p < .01$

Ergenlerin algılanan anne baba eş uyum düzeyleri ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (3)=26,444$, $p < .01$].

Ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna bağlı olarak algılanan eş uyum düzeyi arasındaki fark için sıra ortalamaları dikkate alınmıştır. Ailenin 1. çocuğu olması anne baba uyumunu yüksek olarak algılamasına sebep oluyorken ailenin 2., 3., 4. ve üstü çocuğu olması durumunda sırasıyla uyumu algılayışı düşmektedir.

4.8. Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu annenin öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

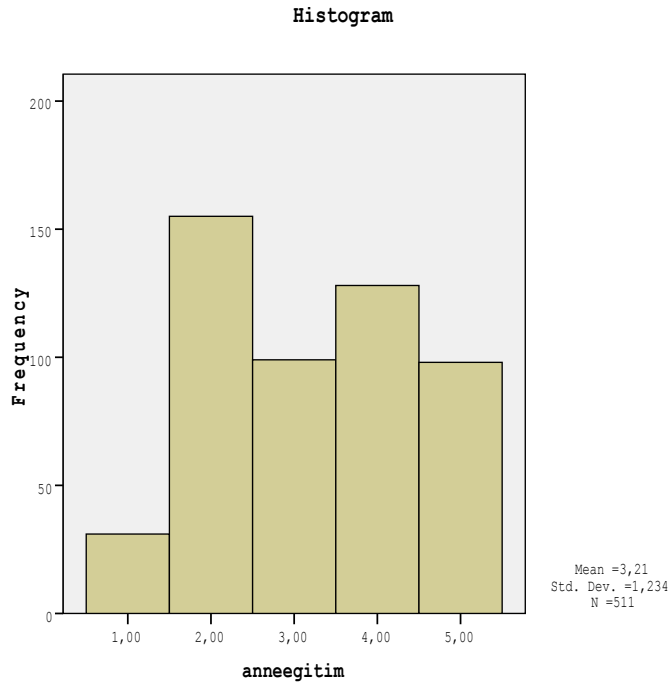
Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle annenin öğrenim durumuna göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 21. Annenin öğrenim durumuna göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Anne öğrenim	,200	511	,000	,890	511	,000

$P < .01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri annenin öğrenim durumuna göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000$, $p < .01$] sergilemektedir.

Grafik 3. Annenin öğrenim durumuna göre dağılım histogramı

Annenin öğrenim durumuna göre hazırlanan histogramdaki 1.00 verisi okuryazar olmayanlar; 2.00 ilkokul mezunlarını; 3.00 verisi ortaokul mezunlarını; 4.00 verisi lise mezunlarını ve 5.00 verisi üniversite ve daha üstünde kurumlardan mezun olanları temsil etmektedir.

Annenin öğrenim durumuna göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal Wallis uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 22. Annenin öğrenimi durumu için ilişkisiz örneklem için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
okuryazardeğil	31	200,94	4	33,073	,000
ilkokul	155	219,64			
ortaokul	99	258,52			
lise	128	261,55			
üniversite ve üstü	98	321,12			

p<.01

Ergenlerin algılanan anne baba eş uyum düzeyleri annenin öğrenim durumuna olduğuna göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (4)=33,073$, $p<.01$].

Annenin öğrenim durumuna bağlı olarak algılanan eş uyum düzeyi arasındaki fark için sıra ortalamaları dikkate alınmıştır. Annenin öğrenim durumu arttıkça ergenin algıladığı anne baba eş uyum düzeyi artmaktadır.

4.9.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle babanın öğrenim durumuna göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

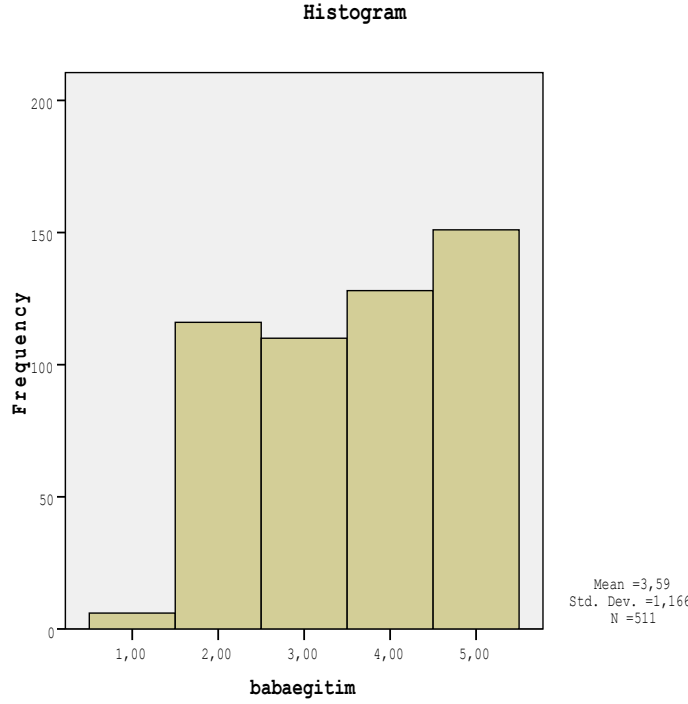
Tablo 23. Babanın öğrenim durumuna göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Baba öğrenim	,183	511	,000	,863	511	,000

P<.01

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın öğrenim durumuna göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000, p < .01$] sergilemektedir.

Babanın öğrenim durumuna göre hazırlanan histogramdaki 1.00 verisi okuryazar olmayanlar; 2.00 ilkokul mezunlarını; 3.00 verisi ortaokul mezunlarını; 4.00 verisi lise mezunlarını ve 5.00 verisi üniversite ve daha üstünde kurumlardan mezun olanları temsil etmektedir.

Grafik 4. Babanın öğrenim durumuna göre dağılım histogramı

Babanın öğrenim durumuna göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 24. Babanın Öğrenimi için ilişkisiz örnekler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
okuryazardeğil	6	140,58	4	27,676	,000
ilkokul	116	229,23			
ortaokul	110	229,18			
lise	128	251,37			
üniversiteveüstü	151	304,61			

$p < .01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri babanın öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (4)=27,676, p < .01$].

Babanın öğrenim durumuna bağlı olarak algılanan uyum düzeyi arasındaki fark için sıra ortalamaları dikkate alınmıştır. Babanın öğrenim durumu arttıkça ergenin algıladığı anne baba uyum düzeyi artmaktadır. Babanın ilkokul ve ortaokul mezunu olma durumunda elde edilen sıra ortalamalarının yakınlığı dikkat çekmektedir.

4.10.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu annenin mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle annenin mesleğine göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

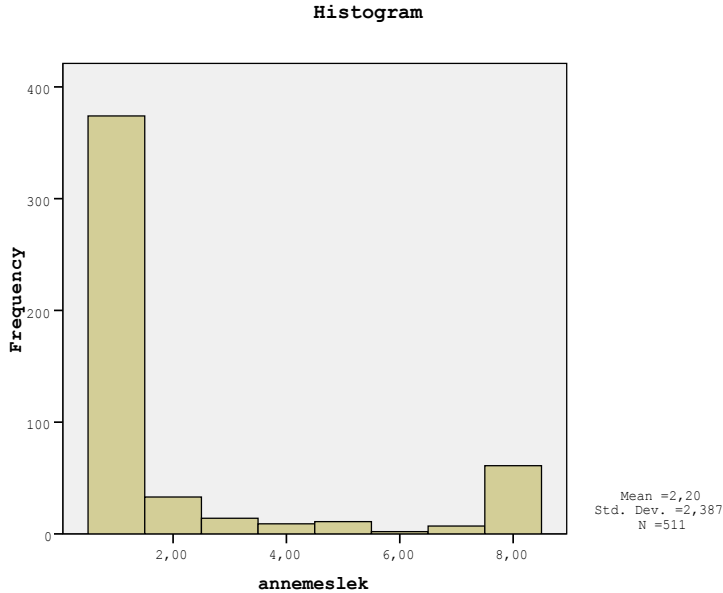
Tablo 25. Annenin mesleğine göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Anne meslek	,424	511	,000	,536	511	,000

$p < .01$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri annenin mesleğine göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000$, $p < .01$] sergilemektedir.

Grafik 5. Annenin mesleğine göre dağılım histogramı

Annenin mesleğine göre hazırlanan histogramdaki 1.00 verisi ev hanımı; 2.00 öğretmen-memur-hemşire-psikolog; 3.00 verisi doktor-mühendis-avukat-mimar; 4.00 verisi esnaf-sanaatkar, 5.00 verisi yardımcı-hizmetli-apartman görevlisi, 6.00

verisi üst düzey yönetici, 7.00 verisi emekli ve 8.00 verisi diğer alanlarda çalışanları temsil etmektedir.

Annenin mesleğine göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 26. Annenin mesleği için ilişkisiz örneklemeler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
Evhanımı	374	241,78	7	17,967	.012
öğretmen-memur-hemşire- psikolog	33	329,59			
doktor-mühendis-avukat- mimar	14	334,64			
esnaf-sanatkar	9	266,50			
yardımcı hizmetli-apartman görevlisi	11	285,50			
üst düzey yönetici	2	336,50			
Emekli	7	249,36			
Diğer	61	276,59			

$p < .05$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyleri annenin mesleğine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (7)=17,967$, $p < .05$].

Annenin mesleğine göre algılanan uyum düzeyi arasındaki fark için sıra ortalamaları dikkate alınmıştır. Ergenlerin algıladığı anne baba uyumu yüksekten düşüğe doğru sırasıyla şöyledir; üst düzey yönetici, doktor-mühendis-avukat mimar, öğretmen-memur-hemşire-psikolog, yardımcı-hizmetli-apartman görevlisi, diğer, esnaf-sanatkar, emekli, ev hanımı.

4.11.Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

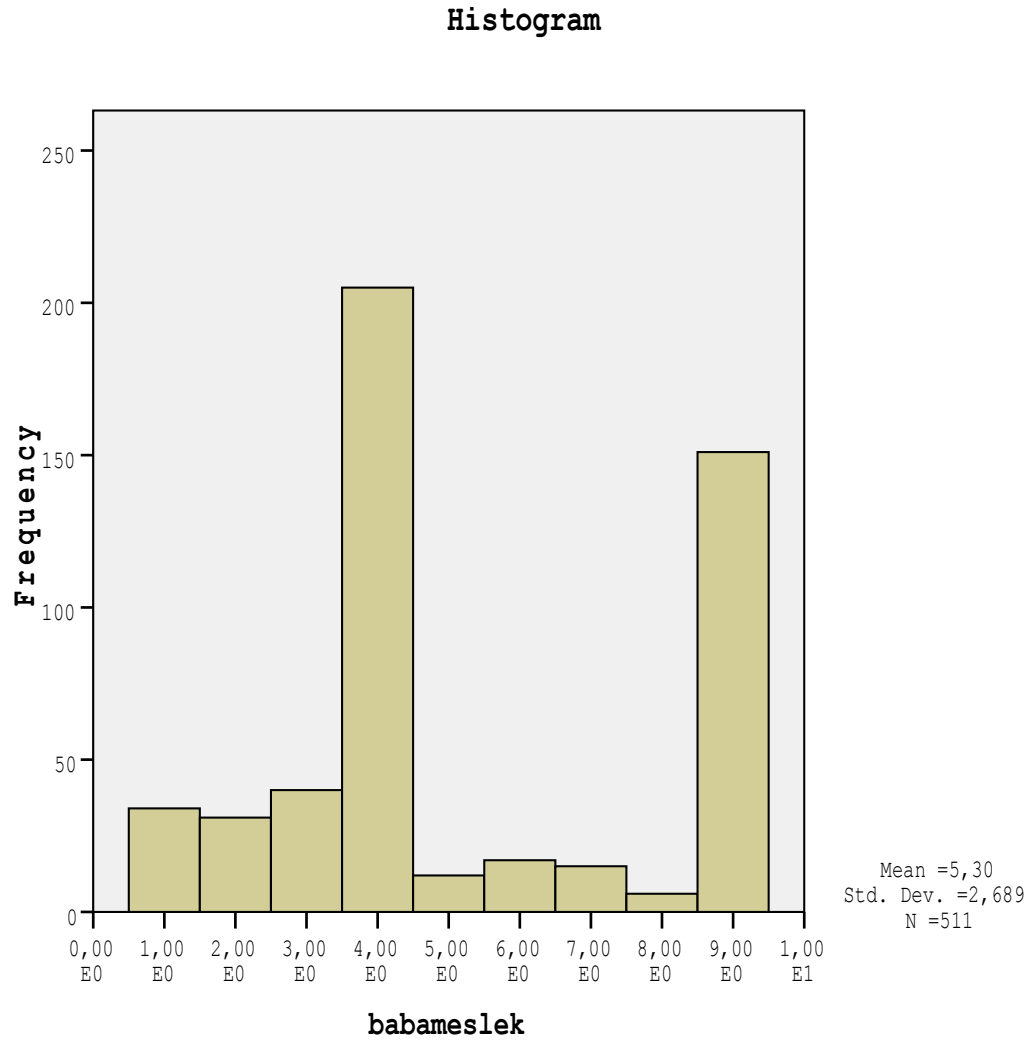
Araştırma sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla hangi istatistiğin seçileceğine karar vermek için öncelikle babanın mesleğine göre dağılımın normalliğine bakılmış ve tablodaki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 27. Babanın mesleğine göre dağılımın normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Baba meslek	,293	511	,000	,829	511	,000

p<.01

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın mesleğine göre dağılımları test edildiğinde dağılım normal dağılımından anlamlı farklılık [$p(511) = .000$, $p < .01$] sergilemektedir.

Grafik 6. Babanın mesleğine göre dağılım histogramı

Babanın mesleğine göre hazırlanan histogramdaki 1.00 verisi işçi-çiftçi; 2.00 öğretmen-memur-sağlık elemanı-psikolog; 3.00 verisi doktor-mühendis-avukat-

mimar; 4.00 verisi esnaf-sanaatkar, 5.00 verisi yardımc-hizmetli-apartman görevlisi, 6.00 verisi üst düzey yönetici, 7.00 verisi emekli, 8.00 verisi çalışmayanları, 9.00 diğerlerini temsil etmektedir.

Babanın mesleğine göre dağılımın normal olmaması nedeniyle bağımsız örneklemelerde ortalama karşılaştırması yaparken kullanılan Kruskal Wallis testi uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 28. Babanın mesleği için ilişkisiz örneklemeler için Kruskal-Wallis

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P
işçi-çiftçi	34	201,38	8	23,113	.003
öğretmen-memur-sağlık elemanı-psikolog	31	277,97			
doktor-mühendis-avukat-mimar	40	311,39			
esnaf-sanatkar	205	240,29			
yardımcı-hizmetli-apartman görevlisi	12	261,58			
üst düzey yönetici	17	362,06			
Emekli	15	254,90			
Çalışmıyor	6	200,75			
Diğer	151	260,37			

$p<.05$

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın mesleğine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (8)=23,113, p<.05$].

Babanın mesleğine göre algılanan uyum düzeyi arasındaki fark için sıra ortalamaları dikkate alınmıştır. Ergenlerin algıladığı anne baba uyumu yüksekten düşüğe doğru sırasıyla şöyledir; üst düzey yönetici, doktor-mühendis-avukat-mimar, öğretmen-mimar-sağlık elemanı-psikolog, yardımcı-hizmetli-apartman görevlisi, diğer, emekli, esnaf-sanatkar, işçi-çiftçi ve çalışmayanlar.

BÖLÜM V

5. Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde, elde edilen bulgulardan yola çıkarak araştırma sonuçları ve sonuçların çıkarımları tartışılmıştır. Daha sonra araştırmada ulaşılan sonuçlara dayalı olarak araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar ve sonuçların çıkarımlarına dayalı tartışmasına aşağıda yer verilmektedir:

5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinde sıra ortalamaları değerleri daha yakın iken sekizinci sınıf öğrencilerinin anne baba eş uyum düzeylerini algılamaları daha düşüktür. Sekizinci sınıf öğrencilerinin ergenlik sorunları ve kimlik arayışının yoğunlaştığı bir dönem olması; 2013-2014 eğitim öğretim yılında lise geçiş sınavı olarak öğrencilerin katıldığı **TEOG** sınavı süreci ve liseye geçişin aileler ve çocuklar üzerinde yarattığı duygusal ve ekonomik güçlüklerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar Çelik (1997)'in, evlilik doyumu ile çocukların ebeveynlerini algılamaları ve ebeveynlik uyumu arasındaki ilişkileri incelediği araştırmada elde ettiği “Çocukların cinsiyetinin, ebeveynlerin evlilik doyumu, ebeveynlik uyumu ile ebeveynlik algısına ve çocukların uyumuna etkisinin olmadığı” bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Bu çalışma sonucunda elde edilen durumun ergenliğin kız ya da erkek çocuk ayrımı olmaksızın birçok ortak gelişim özelliği göstermekte olmalarından

kaynaklandığı söylenebilir. Erikson' un psiko sosyal gelişim kuramında da belirttiği gibi ergenlik ve bedensel bakımdan her iki cinsiyet hormonunun da dengesizce salındığı ve gencin karışık psiko-sosyal duygulanımlar yaşadığı bir dönemdir (akt: Can,2013).

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Gencin ailesinin içinde bulunduğu sosyal ekonomik ve kültürel ortamdan bağımsız bilişsel ve psikolojik örüntü geliştirmesinin olanaklı olmadığı bilinmektedir. Düşük sosyo-ekonomik ortamın gencin anne baba eş uyumuna ilişkin algısını da olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Duyan(2003)'ın Carte ve Mcgoldrick, (1999)'den aktardığına göre sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı ebeveynler, çalışma yaşamına daha yoğun olarak katılmakta ve dolayısıyla çocukları ile daha az zaman geçirebilmektedirler. Kadınlar çocukların bakım sorunu nedeniyle eğer iş yaşamından uzaklaşmışsa, iş yaşamına geri dönebilir. Geniş aile (Büyük ebeveynler ve yakın akrabalar) ile ilişkilerde azalmalar söz konusu olabilir. Ergenler de duygusal destek için kendi arkadaşlarına yönelmektedir. Böylece ailenin üyelerine duygusal destek sağlama işlevinde tehditler oluşmaya başlar. Bu tehdit alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde daha fazla görülmektedir (Çamur, 2003).

Aylık gelir düzeyine yönelik bulguları, Fox'un 1973 yılındaki çalışması destekler niteliktedir. Sosyo ekonomik seviyesi yüksek olan bireylerin daha az bağımlılık geliştirdikleri, bu sayede duygusal bağlılığın ve birbirleriyle ilgili olmanın arttığını bununda evlilik uyumunu arttırdığını belirtmiştir. Ayrıca İmamoğlu ve Yasak'ın 1997 çalışmalarında sosyo ekonomik düzey ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu belirtmiştir(Akt; Akar,2005).

5.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermekte olduğu belirlenmiştir. Evlilik süresi arttıkça ilk yirmi yıl uyumda artış gözlemlendiği ancak 20.yıldan sonra düşüş olduğu belirlenmiştir. Evlilik süresindeki yirmi yıl sonrasında uyumdaki düşüş kişilerin bireysel olarak yaşlarının ilerlemesi sebebiyle yaşam döngüsü sürecinde hayatlarını anlamlandırma arayışı içine girdikleri ya da ailedeki büyük çocukların evden ayrılışı ile eşler arasındaki bağın kopmaya başladığı düşünülebilir.

5.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte olduğu belirlenmiştir. Çocuk sayısındaki artış ergenlerin algıladığı anne baba eş uyumundaki düşüşe sebep olmaktadır. Bu duruma etki eden iki faktör düşünülmektedir. Birincisi, çocuk sayısı arttıkça aile içi problemlerin arttığı ve sorunların çözümünün zorlaştığı düşünülebilir. Çocuk aileyi bir arada tutabileceği gibi çiftler arasındaki uyumu etkileyebilmektedir. Çocuk hakkında alınabilecek kararların ortak alınacak olması da çatışmalara yol açabilmektedir. Aktaş'ın 2009 daki araştırmasında çocuk sayısının artmasıyla evlilik uyum puanlarının düştüğü sonucuna ulaşmıştır. İkincisi ise, kardeşler arasındaki ilişkiler ve problemlerin neden olabileceği düşünülebilir.

5.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte olduğu belirlenmiştir. Çocuğun ailedeki sırası yükseldikçe anne baba uyumuna yönelik algısı düşmektedir. Bu durum Alfred Adler'in Bireysel Psikoloji Kuramına göre; kardeşler arası yaş, cinsiyet, kendilerini algılayışı vb. konularındaki farklılığın anne baba uyumunun da farklı algılayabileceğini düşündürtebilir.

5.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu annenin öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte olduğu belirlenmiştir. Annenin öğrenim durumu yükseldikçe ergenin algıladığı uyum düzeyi artmaktadır. Annenin öğrenim durumunun artması çatışma ve problem çözme becerilerinin ve aile içi iletişimin olumlu yönde artacağının bir göstergesi olabilir. Özbeklik 2006 yılında yaptığı çalışmada kadının eğitim seviyesinin evlilik kalitesini belirlemede önemli rol oynadığını belirtmektedir(Akt; Fidanoğlu,2007).

5.1.9.Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte olduğu belirlenmiştir. Babanın öğrenim durumu yükseldikçe ergenin algıladığı eş uyum düzeyi artmaktadır. Annenin öğrenim durumuna paralel olarak babanın öğrenim durumunun artması çatışma ve problem çözme becerilerinin ve aile içi iletişimin olumlu yönde artacağının bir göstergesi olabilir. Öğrenim düzeyi ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.(Şener ve Terzioğlu, 2002).

Ayrıca aynı eğitim düzeyine sahip çiftlerin sorumluluk paylaşımında eşit davranıldığı için evlilik memnuniyetinde de artış olduğunu belirtmiştir.(Hasta,1996)

5.1.10. Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu annenin mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte olduğu belirlenmiştir. Annenin ev hanımı ya da emekli olması, algılanan anne baba uyumunun düşük olmasına yol açmaktadır. Bu durum bireylerin çalışma hayatının olmasının hayatının farklı bir alanın olması ya da eve ekonomik getirisinin olması ile açıklanabilir.

Hasta'nın 1996 yılındaki çalışmasında, mesleki olarak statüsü yüksek olan kişilerin evlilik doyumlarını daha yüksek bulgulamıştır.

5.1.11. Araştırmanın Onbirinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu babanın mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte olduğu belirlenmiştir. Babanın çalışmıyor olması ergenin algıladığı anne baba uyum algısını düşürmektedir. Toplumsal roller gereği çocuğun, babanın çalışıyor olması gerektiğini düşünmesi nedeniyle anne baba eş uyumuna yönelik algısını olumsuz etkileyebilir.

5.2. Öneriler

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyumu sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Dolayısıyla bu süreçte okul psikolojik danışmanlık servisi ve danışman öğretmenlik sisteminin öğrenci ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmesi ve bu sürece önem verilmesi önerilmektedir.

Ergenlerin algıladıkları anne baba uyumuna yönelik cinsiyet ayrımında farklılık belirlenmediği için yapılacak çalışmalarda cinsiyet gözetmeksizin uygulanabilir.

Ergenlerin algıladıkları anne baba eş uyum düzeyinin aylık gelir düzeyi ile ilişkisine yönelik öneriler toplumsal boyuttadır. Toplumun refahının onun en küçük yapı taşı olan ailenin refahına bağlı olduğu düşünüldüğünde, ergenlerin algıladığı anne baba uyumunu aylık gelir düzeyinden arındırmak gerektiği düşünülmektedir. Bu iki yolla mümkün olabilir. Birincisi, devlet tüm aileleri benzer gelir düzeyine çekmeye çalışan ekonomik politikalar geliştirmelidir. İkincisi ise ailelere aylık gelir düzeyinin yanında aile içi iletişimi sağlamakta sevginin, paylaşımın, hoşgörünün ve problem çözme becerilerinin öneminin benimsetilmesi ve değerlerimizin yeniden hatırlanması olabilir. Okullarda, sosyal örgütlerde vb. anne baba eğitim programlarının oluşturulması ve geliştirilmesi önerilmektedir.

Çocuk sayısındaki artış ergenlerin algıladığı anne baba eş uyumundaki düşüşe sebep olmaktadır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu durumun nedenlerinin araştırılabileceği önerilmektedir.

Çocuğun ailedeki sırası yükseldikçe anne baba uyumuna yönelik algısı düşmektedir. Bu çalışma farklı ailelerin, ailedeki sıralaması farklı olan çocuklara ulaşılarak yapılmıştır. Bu durumun nedenlerine yönelik daha detaylı yorum yapmak istenirse aynı ailenin parçası olan tüm çocukların değerlendirmeleri alınarak yapıp daha anlamlı sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Aile danışmanlığı ve eğitimi kavramı, aile dengesinin sağlanması ve aile içi ilişkilerin en iyi şekilde yönetilebilmesi açısından önem taşımaktadır. Türkiye’ de aile danışmanlığı ve eğitimi kavramına yönelik daha fazla çalışma yapılması daha sağlıklı ve mutlu aileler oluşması için destekleyici olacaktır.

KAYNAKÇA:

- Ackerman N.W. (1958). **The Psychodynamics of Family Life**. U.S.A.: Basic Books Inc.
- Ackerman, N.W. (1966). **The Family Approach to Marital Disorders**. The Psychoteraphies of Marital Disharmony. U.S.A.: The Free Press. S.:163.
- Acitelli, L.K., Kenny, D.A. ve Weiner, D. (2001). The importance of similarity and understanding of partners marital ideals to relationship satisfaction. *Personal Relationship*, 8, 167-185.
- Akar, H. (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 12. Psikiyatri Birimi, İstanbul.
- Aktaş, S. (2009). Eşlerden birinin kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Avcı, M. (2006) Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**; 2006; (7), 1: 40-54.
- Basut, E. ve Erden, G. (2005) Suça Yönelen ve Yönelmeyen Ergenlerin Stres Belirtileri ve Stresle Başa Çıkma Örüntüleri Yönünden İncelenmesi. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 2005; (12), 2: 49.
- Bradbury, T. N. ve Fincham, F. D. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. **Psychological Bulletin**, 107, 3-33.
- Belsky, J. (1981), “Early Human Experience: A Family Perspective”,**Developmental Psychology**, 17, 3-23.
- Belsky, J. (1984), “The Determinanats Of Parenting: A Process Model”, **Child Development**, 55, 83-89.

- Bilen, M. (1983). Ailede, Kurumlarda ve Toplumda Sağlıklı İnsan İlişkileri, Ankara: **Teknik Basım San. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını**, s:5-12.
- Binici, S. A. (2000), “Psikolojik Yardım İçin Başvuruda Bulunan ve Bulunmayan Evli Çiftlerin Evlilik İlişkilerini Değerlendirilmelerinin Karşılaştırılması” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Blum, I. S. ve Mehrabian, A. (1999). Personality and temperament correlates of marital satisfaction. **Journal of Personality**, 67,93-125.
- Bowlby, J.: 1980 Loss: **Sadness and Depression**, Vol: 3, U.S.A. Tavistock Institute of Human Relation, pp. 38-43.
- Bradbury, T.N., Fincham F.D. ve Beach, S.R.H. (2000), “Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review”, **Journal of Marriage and the Family**, 62 (4), 964-980.
- Bulut, I. (1990). **Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) El Kitabı**, Özgüzeliş Matbaası, Ankara.
- Bulut, I. (1993). Aile İşlevleri, Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi, **Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları**, Ankara, 1-16.
- Bulut, I. (1999). Aile Tedavisi ve Sosyal Grup Çalışması. Prof.Dr.Sema Kut’a Armağan:Yaşam Boyu Sosyal Hizmet, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu Dergisi**, 1999; 004: 154.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Can, G. (2011). “Kişilik Gelişimi”, Eğitim Psikolojisi, Editör: Binnur Yeşilyaprak, **Pegem A Yayıncılık**, 8. Baskı, Ankara 2011: 139.

- Cattell, R. B. (1988). The meaning and strategic use of factor analysis. In J. R. Nesselroade & R. B. Cattell (Eds.), **Handbook of multivariate experimental psychology** (2nd ed., pp. 131–206). New York: Plenum Press.
- Civan, A. (2011). Eşlerin duygu dışavurum tarzları ile algılanan evlilik kalitesinin ilişkisi ve duygusal farkındalığın rolü. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Corey, G. (2005), **Psikolojik Danışma Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları** (Tek. Ed. Ayhan Sağlam), Mentis Yayınları, Ankara.
- Cummings, E. M., Davies, P.: 1994 *Children and Marital Conflict: The Impact of Family Dispute and Resolution*, New York: **The Guilford Press**, pp. 87-110.
- Curun, F. (2006), “Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Çakıcı, S. (2006) “Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne-Çocuk İlişkilerinin ve Aile İşlevlerinin Anne – Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik M. (2006). Evlilikte Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Dinçel, E. (2006) “Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemler”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, H. (2010). Evli Bireylerin Sosyotropik – Otonomik Kişilik Özellikleri ile Evliliklerinde Çatışma Yaşama Durumları Arasındaki İlişki. Çukurova Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dökmen, Z.Y. ve Tokgöz, Ö. (2002). **Cinsiyet, eğitim, cinsiyet rolü ile evlilik doyumu, eşle algılanan benzerlik arasındaki ilişkiler**. XII. Ulusal Psikoloji Kongresi, 9-13 Eylül 2002, ODTÜ, Ankara.

- Durmuşoğlu N., Yıldırım-Doğru, S.S. (2006) Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikte yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**; 2006; 15: 238.
- Duyan, G. Ç. (2000), “ Aile İşlevleri ile Ailenin Sosyal, Demografik ve Ekonomik Nitelikleri ve Yaşam Döngüsü Arasındaki İlişkiler ”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Duyan, G. Ç. (2003) Aile Yaşam Döngüsü ve Gelişimsel Farklılıklar. **Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi**, 2003; (14), 2.
- Epstein, N. B., Bishop, D., Ryan, C., Keitner, G., (1983). The McMaster Model View of Healthy Family Functioning. In Froma Walsh (Eds.), **Normal Family Processes**, p.: 138 - 160. The Guilford Press.: New York / London.
- Erberke. (2005). Cinsellik Ve Çift Uyumu Arasındaki İlişki: Üç Grup Evli Çiftle Karşılaştırmalı Bir Çalışma, **Düşünen Adam Dergisi**, 18 (2) :72-81.
- Erel, O. ve Burman, B. (1995), “Interrelatedness of Marital Relations and Parent-Child Relations; A Meta Analytic Review” **Psychological Bulletin**, 118, 108-132.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). **Evlilik ilişkilerini geliştirme**. Ankara: Nobel Yayınları.
- Evlilik Sorunları (2006). www.psikiyatrist.net/evlilik.htm.
- Fidanoğlu, O. (2007). Evlilik uyumu ile eşlerin somatizasyon düzeyleri arasındaki ilişki ve diğer sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Fişek, G. (1992). “Türk Ailesinin Dinamik ve Yapısal Özellikleri Üzerine Düşünceler ve Konuya İlişkin Bir Ön Çalışma” Aile Yazıları: Birey, Kişilik ve Toplum. **Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu**, Ankara.

- Fincham, F.D. (1985). Attribution processes in distressed and nondistressed couples: II. Responsibility for marital problems. **Journal of Abnormal Psychology**, 94, 183-190.
- Fincham, F. D. ; Bradbury, T. N. (1987) .“The Assessment of Marital Quality: A Reevaluation” **Journal of Marriage and the Family**, 49, 797-809.
- Fisiloglu, H. ve Demir, A. (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for measurement of marital quality with Turkish couples. **European Journal of Psychological Assessment**,16,214-218.
- Fışılloğlu, H. (1992). Lisanüstü Öğrencilerin Evlilik Uyumu. **Türk Psikoloji Dergisi**, 7 (28), 16-23.
- Framo, J.L. (1996). A Personal Retrospective of The Family Therapy Field: Then and Now. **Journal of Marital and Family Therapy**. Vol: 22. p.:23.
- Geçtan, E. (1982). **Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar**. 12.Basım. Ankara: Maya Matbaacılık, s.:148.
- Gerson, R. (1995). The Family Life Cycle: Phases, Stages and Crises. Integrating Family Therapy. R.H. Mikesell, D. Lusteran & S. H. Mcdaniel Editörler). Washington, DC: **American Psychological Association**. p.:91-112.
- Gladding, S.T. (2002). **Family Therapy. History, Theory and Practice**. Second Edition, Merrill Prentice Hall. p.:6.
- Glenn, N.D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. **Journal of Marriage and Family**, 52, 818-831.
- Glick, I.D., Kessler, D.R. (1980). **Marital and Family Therapy**. New York: Grune Stratton Inc .
- Goldenberg, I., Goldenberg, H. (1996). **Family Therapy: An Overview**. 4.Baskı. CA: Brooks/Cole. p.:106 –123.

- Gottman, J. M., Krokoff, L. J.: 1989 “Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View”, **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 57/1, pp. 47-52.
- Gottman, J.M. , Silver, N. (1999). **The Seven Principles for Making Marriage Work**. New York: Three Rivers Press.
- Gökcan, K. (2006). “Ailede İletişim”, <http://www.sosyalhizmetuzmani.org>.
- Gökdağ, D. (2002), Aile Psikolojisi ve Eğitimi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Önlisans Programı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No:1377, Eskişehir.
- Griffin W.A., Greene S.M. (1999). Bowen Systems Therapy. **Models of Family Therapy: The Essential Guide**. George H. Buchanan Co. Philadelphia.
- Gündoğdu, A. (2007). Relationships between self-construals and marital quality. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Güneş, D. K. (2007). Boşanma Sürecindeki Eşlerin Aile İçi İlişkileri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvenç, B. (1996). **İnsan ve Kültür**. (7. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hasta, D. (1996). Ev işi paylaşımı ve ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile Evlilik Doyumu İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hortaçsu, N. (2007). Family-Versus Couple-Initiated Marriages In Turkey: Similarities And Differences Over The Family Life Cycle. **Asian Journal of Social Psychology**, 10, 103-116.
- Humphreys, T. (2003), **Aile: Terk Etmemiz Gereken Sevgili** (Çev. T. Anapa) (3.Baskı), Epsilon Yayınları, İstanbul.

- Isaac R., Shah A. (2004). Sex Roles and Marital Adjustment in Indian Couples, **International Journal of Social Psychiatry**, 50 (2), 129-141.
- İmamoğlu, E. O. ve Yasak, Y. (1997). Dimensions of marital relationships as perceived by Turkish husbands and wives. *Genetic, Social & General Psychology Monographs*, 123, 211-232.
- Kantar B., Sevil Ü. (2004): “Histerektomi Olmuş Kadınlarda Depresyon Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi” **Jinekoloji ve Obstetrik Dergisi**, 18(1):17-24.
- Karasar, N. (1986). **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Ankara: Bilim Kitap Kirtasiye Ltd.Ştd.
- Kastro, R. M. (1998), “Evlilik İçi Uyum ve Depresyon: Evlilik İlişkisinin Niteliği ve Eşlerde Semptom Oluşumu Hakkında Bir Çalışma”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıçarslan, A. (2001), “Aile Fonksiyonlarının ve Algılanan Farklılaşmış Anne-Baba Yaklaşımının Kardeş İlişkileri Üzerindeki Etkisi” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kocadere M. (1995). İyi ve Kötü Evliliklerin Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Betimsel Bir Çalışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kuidaki, Ç. (2002), “Cinsel Doyum ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Kulaksızoğlu, A. (1989) Ergen-aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri. M.Ü. **Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 1989; 1: 71.
- Kulaksızoğlu, A.(2011). **Ergenlik Psikolojisi**. Remzi Kitabevi, 12.Baskı, İstanbul: 34, 226, 95.

- Kut, S. (1994). Aile ve Devlet Politikaları. Uluslar arası Aile Yılı Özel İhtisas Komisyonu Raporları, Ankara.
- Küçükkaragöz, H. (2012). “Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi”, Eğitim Psikolojisi, Editör: Binnur Yeşilyaprak, **Pegem Yayıncılık**, 9. Baskı, Ankara 2012: 84.
- Locke, H.J.; Wallace, K.M. (1959). Short marital adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. **Marriage and Family Living**. C.21, SS.251-255.
- Markiewicz, D., Doyle, A. B. & Brendgen, M. (2001). The quality of adolescents' friendships: Associations with mothers' interpersonal relationships, attachments to parents and friends, and prosocial behaviors. *Journal of Adolescence*, 24, 429-445.
- Möller A.T. ve Zyl P.D.V. (2006). “Relationship Beliefs, Interpersonal Perception and Marital Adjustment”, **Journal of Clinical Psychology** , 47 (1), 28-33.
- Nazlı S. (2001). **Aile Danışmanlığı**. 2.Baskı Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Nichols, M.P., Schwartz, R. (2002). **Family Therapy**. 5. Baskı, Boston: Allyn and Bacon. p.:203-227.
- Ogburn, W.F. (1963). **The Changing Functions of The Family, Selected Studies in Marriage and The Family**. U.S.A.: Rinehart and Winston Inc.
- Olson D.H., Mccubbin H.I., Barners H.L. (1983). **Families What Makes Them Work**.U.S.A.: Sage Publications.
- Özel İhtisas Komisyon Raporları (2002) Yaşam Dönemleri Çerçevesinde Ailede Yaşananlar, **TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Raporları**, Genel Yayın No:120, Ankara.
- Özügürlü K. (1990). **Evlilik Raporu**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- Özügürlü, K. (1999). **Karı-Koca ilişkilerinden Doğan Sorunlar. Ana-Baba Okulu**. İstanbul:Remzi Kitapevi.

- Özgüven, İ.E. (2001). **Kişiler Arası İletişim. Ailede İletişim ve Yaşam**, Ankara, PDREM Yayınları, s.: 60.
- Özgüven, İ. E. (2000). **Evlilik ve Aile Terapisi** (1. Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
- Sabatelli, R.M. (1988). The marital comparison index: a measure for assesing outcomes relative to expectations. **Journal of Marriage and the Family**, 46,651-662.
- Satir, V. (2001),**İnsan Yaratmak**(Çev. S. Yeniçeri), Beyaz Yayınları, İstanbul.
- Schumacher A.J., Leonard K. E. (2005). Husbands' and Wives' Marital Adjustment, Verbal Aggression, and Physical Aggression as Longitudinal Predictors of Physical Aggression in Early Marriage, **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, Vol 73 (1): 28-37.
- Sertöz Ö. Ve ark. (2004). Meme Kanserinde Ameliyat Tipinin Beden Algısı Cinsel İşlevler, Benlik Saygısı Ve Eş Uyumuna Etkileri: Kontrollü bir çalışma, **Türk Psikiyatri Dergisi**; 15(4):264-275.
- Sevil Ü, Yanıkkereme. (2005). **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Güven Kitapevi, İzmir.
- Sezmiş İ. (2006). Evlilik, <http://www.ruhsagligi.org/altmenu.asp?detay=1>.
- Spanier, G.B. (1976). Measuring dyadic adjustment:New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. **Journal of Marriage and the Family**, 38, 15-28.
- Şendil, G. ve Kızıldağ, Ö. (2005). **Evlilik Çatışması ve Çocuk** (1. Baskı).İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şener, A. (2002). Ailede esler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Şirvanlı-Özen, D. (1998). Eşler arası Çatışma Ve Boşanmanın Farklı Yaş Ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış Ve Uyum Problemleri İle Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Taşcı E. (2004). Hiperemesis Gravidarum Tanısı Alan ve Almayan Gebelerin Evlilik Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Sağlık Bilimleri Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Terzioğlu, G. & Şener, A. (2008). Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler İle İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması. **Aile ve Toplum**, 4 (13).
- Tezel A. (2004). Aile İçi İletişim, **Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi** ISSN:1303-5134, Erişim:www.insanbilimleri.com.
- Tezer, E. (1986). Evli eşler arasında çatışma davranışları: Algılama ve doyum. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tezer, E. (1994). Evli eşler arasındaki çatışmalar ile çeşitli demografik değişkenlerin evlilik doyumuna etkisi: Kadın eşin bir işte çalıştığı ve çalışmadığı eşler üzerinde bir araştırma. **Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmoloji Dergisi**, 2, 209- 217.
- Tezer, E. (1996). Evlilik doyumunu ve iş doyumunu: Bir ön çalışma. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**. C.1, S.3, s.:24-26.
- Turan, N. (1999) **Sosyal Kişisel Çalışma: Birey ve Aile İçin Sosyal Hizmet**, Aydınlar Matbaası, Ankara.
- Tutarel-Kışlak, s. (1995). Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. **Aile ve Toplum: Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**, 2, 35-42.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. **Aile ve Toplum: Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**, 3, 61-68.
- Tutarel Kışlak, Ş. (1999). Evlilik Uyum Ölçeği Adaptasyon Çalışması. **3P Dergisi**. C.7, N.1. SS.50-57.
- Wolff, S. (2002), **Problem Çocuklar** (Stres Altındaki Çocukları Tedavi Etme Yöntemleri) (Çev. A. Oral-S. Kara), Say Yayınları, İstanbul.
- Ünlü, S. (1993). **Aile Yapısı ve İlişkileri**. 12.10.2009, [http:// books.google.com](http://books.google.com).
- Yavuzer, H. (2004), **Ana- Baba Okulu** (11. Baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yeşilyaprak B. ve diğer. (2013). **Gelişim Psikolojisi**. 10. Baskı. Pegem, Ankara.
- Yetim, Ü. (2001), **Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Yıldırım İ. (1993). Evli Bireylerin Uyum Düzeyleri, **Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P) Dergisi**, 1(3): 249-257.
- Yıldırım A., Şimşek H. (2008). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**(7. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar Ve Görgül Çalışmalar, **Aile ve Topum Dergisi**, 4 (4), Ankara.
- Yılmaz, A. (2000). Eşler arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EK 1:EABUÖ**Sevgili Öğrenciler,**

Aşağıda anne babanızın birbirleri ile olan ilişkileri hakkında 19 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, anne babanıza, soruların ne derece uyduğuna karar veriniz. Önemli olan, sizin anne babanızı nasıl gördüğünüzdür. Her cümle için 5 seçenek söz konusudur.

HERZAMAN/ SIKLIKLA/ ARASIRA/NADİREN/HİÇ BİR ZAMAN

Her cümlemin yanında 5 seçenek içinde ayrı yerler ayrılmıştır. Size uyan seçeneğe (X) işareti koyunuz. Her cümle için uzun uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda, hareket ediniz. Doldurduğunuz formlar tümüyle gizli kalacak kimseye gösterilmeyecektir. Her cümleyi cevapladığınızdan emin olun.

Yardıminız için teşekkür ederiz.

Deniz Senem Uğar
DEÜ Yüksek Lisans Öğrencisi

1. **Sınıfınız:**.....
2. **Cinsiyetiniz :** Kız () Erkek ()
3. **Yaşınız:**.....
4. **Ailenin ortalama aylık gelir düzeyini nasıl algılıyorsunuz?**
Düşük() Orta()Ortanın üstü()Yüksek()
5. **Annen ile baban:** Evli() Ayrı yaşıyorlar ()
Boşanmış() Vefat(Anne) (Baba)
6. **Anne babanın evlilik süresi nedir?**
1() 0-9yıl 3() 15-19yıl 5() 25 yıl ve üstü
2() 10-14yıl 4() 20-24 yıl
7. **Seninle birlikte annen ile babanın kaç çocuğu var?**
1 (bir tek sen)() 2() 3() 4 ve fazla()
8. **Sen ailenin kaçınıcı çocuğusun?**
1. () 2. () 3. () 4.ve daha sonra()
9. **Annenin öğrenim durumu nedir?**
Okuryazar değil()İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite ve üstü()
10. **Babanın öğrenim durumu nedir?**
Okuryazar değil()İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite ve üstü()
11. **Annenin mesleği:**
Ev hanımı() Yardımcı hizmetli, apartman görevlisi()
Öğretmen, memur, hemşire, psikolog() Üst düzey yönetici ()
Doktor, mühendis, avukat, mimar () Emekli ()
Esnaf, sanatkar () Diğer ()
12. **Babanın mesleği:**
İşçi, çiftçi () Üst düzey yönetici ()
Öğretmen, memur, sağlık elemanı, psikolog() Emekli ()
Doktor, mühendis, avukat, mimar () Çalışmıyor ()
Esnaf, sanatkar () Diğer ()
Yardımcı hizmetli, apartman görevlisi ()

	HERZAMAN	SIKLIKLA	ARASIRA	NADİREN	HİÇ BİR ZAMAN
1. Annem ve babam birbirine karşı sevgi doludur.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Annem ve babamın evliliği, başkalarının evlilikleri kadar iyi değildir.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Annem ve babam tatillerini nasıl geçirecekleri konusunda anlaşır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Annem ve babam birbirleri ile iyi anlaşır.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Annem ve babam birbirine karşı anlayışlıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Annem ve babam herhangi bir konuda tartıştıklarında bir uzlaşma yolu bulur.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Annem ve babam yaşadıklarını birbirlerine anlatır.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Annem ve babam birlikte zaman geçirmekten hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Annem ve babam aileyi ilgilendiren kararları ortak alır.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Annem ve babam birbirlerine destek olur.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Annem ve babam birbirlerine verdikleri sözü tutar.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Annem ve babam birbirlerini takdir eder.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Annem ve babam benim yanımda boşanmaktan söz eder.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Annem ve babam birbirlerine karşı şefkatlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Annem ile babamın istekleri birbirine benzerdir.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Annem ve babam sıkıntılarını birbirlerine anlatır.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Annem ve babam anlaşmazlıkları konuşarak çözer.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Annem ve babam birbirine hoşgörülüdür.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Annem ve babam her türlü problemin üstesinden gelir.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 2:Milli Eğitim İzin Yazısı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877/604.01.02/459832
Konu: Deniz Senem UĞAR
Araştırma İzni

31/01/2014

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi:a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 20/01/2014 tarih ve 190 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Deniz Senem UĞAR'ın "Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Düzeyleri" konulu tez çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Bornova ilçesi Özel Tefik Fikret Ortaokulu, Karşıyaka Mavişehir Ortaokulu, Buca Hüseyin Avni Ateşoğlu Ortaokulu, Buca Toki Ortaokulu, Sevgi Ferit Akın Ortaokulu, Akşemsettin Ortaokulu'nda öğrenim gören öğrencilere uygulamak istediği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçüklerin uygulanmasının, yukarıda adı geçen ilçelerin okullarında, 2013-2014 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Makamlarımızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

Ali Bayram TETİK
Müdür V.

OLUR
31/01/2014
Mustafa ERDOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

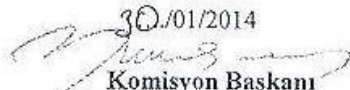
Hükümet Konağı C Blok Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konağı/İZMİR
Elektronik Ağı: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Tel: (0 232) 477 21 38
Faks: (0 312) 477 21 07

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

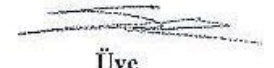
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Deniz Senem UĞAR
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İzmir İli Bornova İlçesi, Özel Tevfik Fikret Ortaokulu; Karşıyaka ilçesi, Mavişehir Ortaokulu; Buca ilçesi, Hüseyin Avni Ateşoğlu Ortaokulu, Buca Toki Ortaokulu, Sevgi Ferit Akın Ortaokulu, Akşemsettin Ortaokulu'nda öğrenim gören öğrenciler
Araştırmanın konusu	Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Düzeyleri
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Düzeyleri
Veri toplama araçları	Kişisel Bilgi Formu, Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Eş Uyum Ölçeği
Görüş istenilecek Birim/Birimler	----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2012/13 Sayılı Genelgesi. Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, araştırmanın 2013-2014 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalef üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----

30/01/2014

Komisyon Başkanı
Dr. Yurdagül ARIKAN

KOMİSYON

Üye
Pınar ERÇİFTCI/ÇÜÇEN

Üye
Dr.Semra BAYTuran